

Nr 10.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om behörighet att utöva tandläkarkonsten; given Stockholms slott den 29 december 1950.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om behörighet att utöva tandläkarkonsten.

GUSTAF ADOLF.

Eije Mossberg.

Sammanfattning.

Den ålderdomliga 1861 års ordning för tandläkarekonstens utövning föreslås ersatt med ny lagstiftning. De grundläggande reglerna om vem behörighet tillkommer ha i förslaget avfattats i huvudsaklig överensstämmelse med motsvarande bestämmelser i lagen den 21 september 1915 om behörighet att utöva läkarkonsten. Vidare föreslås, att legitimerad läkare liksom nu skall äga behörighet att utöva tandläkarkonsten. Tanken att tandteknikernas behörighet skulle utvidgas har avvisats, men i förslaget ingår ett stadgande av innebörd att Konungen äger förordna, att den som genomgått särskild tand- och munhygienisk utbildning skall äga rätt att i viss utsträckning arbeta i patients mun. Denna utbildning avses vara en påbyggnad på tandsköterskeutbildningen.

I lagförslaget ingå regler om meddelande av legitimation såsom tandläkare samt om återkallelse av sådan legitimation och av särskilt tillstånd att utöva tandläkarkonsten. Även dessa regler bygga på motsvarande bestämmelser i lagen om behörighet att utöva läkarkonsten.

F. n. kunna endast böter ådömas den som obehörigen utför vad som hör till tandläkarkonsten. Enligt förslaget skall den, som utan att vara behörig utövar konsten mot ersättning, bestraffas med dagsböter; sker det yrkesmässigt skall vederbörande kunna dömas till fängelse i högst ett år.

Lagen avses skola träda i kraft den 1 juli 1951.

Förslag
till
Lag
om behörighet att utöva tandläkarkonsten.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Behörighet att utöva tandläkarkonsten tillkommer, förutom legitimerad läkare,

1) den som vunnit legitimation som tandläkare (legitimerad tandläkare),
2) den som, utan att vara legitimerad tandläkare, innehar tandläkarbefattning, vartill han blivit av Konungen utnämnd,

3) den som, utan att vara legitimerad tandläkare, är av medicinalstyrelsen förordnad att tjänstgöra såsom vikarie å tandläkartjänst inom folktandvården, samt

4) den som av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av medicinalstyrelsen erhållit särskilt tillstånd att inom riket utöva tandläkarkonsten.

Behörigheten att utöva tandläkarkonsten må begränsas, i fall som avses i första stycket 2) till omfattningen samt i fall som avses i första stycket 4) till såväl omfattningen som tid och ort.

2 §.

Konungen äger förordna, att den som genomgått för ändamålet erforderlig utbildning må biträda behörig utövare av tandläkarkonsten med utförande av tand- och munhygienisk behandling.

3 §.

Legitimation, som i 1 § första stycket 1) sägs, må meddelas endast svensk medborgare, som inom riket avlagt tandläkarexamen.

Ansökan om legitimation göres hos medicinalstyrelsen. Styrker sökanden därvid, att han uppfyller de i första stycket för vinnande av legitimation stadgade villkoren, skall medicinalstyrelsen meddela honom legitimationsbevis. Föreliggå sådana omständigheter att medicinalstyrelsen, om sökanden varit legitimerad, ägt återkalla legitimationen, må dock styrelsen, om skäl därtill äro, avslå framställningen om legitimation.

4 §.

Har legitimerad tandläkare genom dom, som mot honom äger laga kraft, för brott, som han förövat under utövning av tandläkarkonsten, dömts till frihetsstraff eller till avsättning eller suspension från befattning såsom tandläkare

eller dömts för förseelse mot lagen om behörighet att utöva läkarkonsten eller för medverkan till förseelse mot förevarande lag,

må medicinalstyrelsen, där skäl därtill prövas föreligga, för viss tid, ej över tio år, eller för alltid återkalla hans legitimation; dock att för tandläkare, som blivit av Konungen utnämnd till tandläkarbefattning, legitimationen ej må återkallas, så länge han innehar befattningen, samt att, där dylik tandläkare dömts till suspension, legitimationen må återkallas allenast för suspensionstiden.

Där tandläkare, som avses i 1 § första stycket 2), blivit dömd till suspension, vare han under den tid suspensionen avser ej behörig att utöva tandläkarkonsten.

Sådant särskilt tillstånd, som avses i 1 § första stycket 4), må återkallas om skäl därtill äro.

5 §.

Varder legitimerad tandläkare på grund av sinnessjukdom eller annan rubbning i själstillståndet ur stånd att nöjaktigt utöva tandläkarkonsten, skall medicinalstyrelsen, där ej särskilda skäl till annat föranleda, ofördröjligen återkalla legitimationen; dock att, där han innehar tandläkarbefattning, vartill han blivit utnämnd av Konungen, legitimationen må återkallas allenast för tid, under vilken han av nämnda anledning åtnjuter tjänstledighet eller eljest icke uppehåller sin befattning. Tillfrisknar han eller upphör eljest förhållande, som föranlett legitimationens återkallande, må han ånyo vinna legitimation.

Föreligger grundad anledning till antagande, att legitimerad tandläkare av skäl, som i första stycket sägs, är ur stånd att nöjaktigt utöva tandläkarkonsten, äger medicinalstyrelsen förordna, att han skall undergå läkarundersökning för avgörande, huru därmed förhåller sig. Angående sådan undersökning har medicinalstyrelsen att meddela närmare föreskrifter. Motsätter han sig undersökning, är vederbörande polismyndighet pliktig att på begäran av den, som har att förrätta undersökningen, lämna erforderlig handräckning. I avvaktan på resultatet av undersökningen må medicinalstyrelsen återkalla legitimationen.

Tandläkare, som avses i 1 § första stycket 2), vare ej behörig att utöva tandläkarkonsten under tid, då han av anledning, som i denna paragraf sägs, icke uppehåller sin befattning.

6 §.

Utövar någon, som ej är behörig att utöva tandläkarkonsten, denna konst mot ersättning, straffes med dagsböter, dock ej under tio. Sker det yrkesmässigt, må straffet kunna höjas till fängelse i högst ett år.

Lag samma vare, om behörig utövare av tandläkarkonsten eller i 2 § omnämnd medhjälpare mot ersättning utövar tandläkarkonsten i vidare mån än behörigheten gäller.

7 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

8 §.

Över beslut av medicinalstyrelsen enligt denna lag må besvär anföras hos Konungen i inrikesdepartementet inom en månad från den dag, då klaganden erhållit del av beslutet; dock skall detta utan hinder av besvär lända till efterrättelse, intill dess annorlunda förordnas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1951, då ordningen för tandläkarkonstens utövning den 18 juni 1861 (nr 41) upphör att gälla.

Tandläkare, som före den 1 juli 1951 erhållit legitimationsbevis, skall anses som legitimerad tandläkare enligt denna lag.

Genom denna lag inskränkas ej de befogenheter som tillkomma den som, utan att vara legitimerad läkare, är behörig att utöva läkarkonsten.

Utan hinder av vad i denna lag stadgas må fältskär utöva den verksamhet som tillkommer honom.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Drottningholms slott den 2
juni 1950.*

N ä r v a r a n d e:

Ministern för utrikes ärendena **UNDÉN**, statsråden **SKÖLD**, **QUENSEL**, **DANIELSON**, **VOUGT**, **NILSSON**, **STRÄNG**, **ERICSSON**, **MOSSBERG**, **WEIJNE**.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Mossberg, anmäler efter gemensam beredning med t. f. chefen för justitiedepartementet statsrådet Quensel och chefen för ecklesiastikdepartementet *fråga om ny lagstiftning angående utövande av tandläkarkonsten m. m.* samt anför.

I. Inledning.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 oktober 1949 har medicinalstyrelsen tagit upp frågan om nya bestämmelser angående utövande av tandläkarkonsten. Medicinalstyrelsen har härvid inledningsvis framhållit: Tandläkarkonstens utövning reglerades f. n. av en av Kungl. Maj:t den 18 juni 1861 (SFS nr 41) fastställd ordning, vilken till den del den ännu gällde vore föråldrad. Det hade därför länge varit ett önskemål, att 1861 års ordning måtte ersättas med en författning, som reglerade tandläkarkonstens utövning efter vår tids krav. Bland de mest påtagliga bristerna i de gällande bestämmelserna vore, att dessa icke medgäve att annorledes än i disciplinär väg bestraffa vårdslösa och oskickliga tandläkare, att effektivt bestraffa obehöriga yrkesutövare samt att främtaga psykiskt sjuka tandläkare legitimationen. Inom styrelsen hade därför utarbetats förslag till nya författningar i ämnet. Såsom mönster hade därvid tjänat lagstiftningen om läkarkonstens utövning. De grundläggande bestämmelserna borde sålunda inflyta i en lag om utövande av tandläkarkonsten samt övriga erforderliga bestämmelser i en i administrativ ordning utfärdad allmän tandläkarinstruktion.

Vid skrivelsen funnos författningsförslagen fogade såsom bilagor. Skrivelsen innefattar jämväl utredning om vissa närstående frågor samt motiv till författningstexten. Styrelsens förslag till lag om utövande av tandläkarkonsten torde få fogas såsom bilaga (Bil. A.) till protokollet i detta ärende.

Över handlingarna ha yttranden avgivits av överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Östergötlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Västerbottens län (med bifogande bl. a. av yttranden från förste stadsläkarna i

rikets fem största städer ävensom från förste provinsialläkarna i resp. län), universitetskanslern (med överlämnande av utlåtanden från medicinska fakulteterna i Uppsala och Lund, lärarkollegiet vid Karolinska institutet, organisationskommittén för medicinska högskolan i Göteborg samt lärarkollegierna vid tandläkarhögskolorna, såvitt angår lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Malmö gemensamt med föreståndarna för statens tandtekniker- och tandsköterskeskolor i Malmö, ävensom från föreståndarna för statens tandtekniker- och tandsköterskeskolor i Stockholm), försvarets sjukvårdsstyrelse, överstyrelsen för yrkesutbildning, föreståndaren för statens tandteknikerskola och statens tandsköterskeskola i Göteborg, styrelserna för Svenska landstingsförbundet och Svenska stadsförbundet, Svenska tandläkare-sällskapet och Sveriges tandläkarförbund, Svenska tandteknikerförbundet, Svenska tandsköterske-förbundet, Svenska läkaresällskapet och Sveriges läkarförbund.

Behovet av ny lagstiftning på området har icke ifrågasatts från något håll. För egen del finner jag utredningen i ärendet visa, att 1861 års ordning för tandläkarkonstens utövning icke längre bör bestå utan bör ersättas med nya författningsbestämmelser. Dessa synas i huvudsak kunna utformas i enlighet med vad medicinalstyrelsen föreslagit. Jag finner det sålunda ändamålsenligt att i lag upptaga de grundläggande bestämmelserna om utövande av tandläkarkonsten, företrädesvis behörighetsregler och vad därmed äger samband, samt att erforderliga bestämmelser i övrigt utfärdas i administrativ ordning.

Jag anhåller att i det följande få behandla frågan om ny lag om utövande av tandläkarkonsten. Inledningsvis ämnar jag därvid — i likhet med medicinalstyrelsen — beröra några principiella spørsmål för att därefter lämna en specialmotivering till den föreslagna nya lagstiftningen.

II. Några principiella spørsmål.

1. Frågan om definiering av tandläkarkonsten och dess avgränsning mot läkarkonsten.

Gällande bestämmelser.

Första paragrafen i 1861 års ordning för tandläkarkonstens utövning lyder: »De förrättningar, som tillhöra tandläkarekonstens utövare, äro: a) rengöring, fyllning och utdragning av tänder; b) förfärdigande och insättande av konstgjorda tänder; c) behandling av tändernas och tandköttets sjukdomar.» I 9 § stadgas, att tandläkarkonsten ej må utövas av annan än legitimerad läkare eller den som vunnit behörighet till konstens utövning.

Mot dessa bestämmelser må ställas föreskriften i 8 § lagen den 21 september 1915 om behörighet att utöva läkarkonsten, att verksamhet som

tillkommer tandläkare ej anses som utövning av läkarkonsten enligt sagda lag. 1915 års behörighetslag innehåller emellertid ingen bestämning av begreppet »läkarkonst». Den stadgar emellertid såvitt nu är i fråga straff för den som utan att vara eller ha varit behörig till läkarkonstens utövning antingen mot ersättning behandlar vissa angivna sjukdomar, bl. a. tuberkulos och kräftsjukdomar, eller företager hypnotisk behandling eller behandling under allmän bedövning eller ock yrkesmässigt och mot ersättning utövar läkarkonsten, där behandlingen varit av beskaffenhet att medföra fara till liv eller hälsa för den behandlade.

Medicinalstyrelsen.

Medicinalstyrelsen anför.

Den uppräknade av till tandläkarkonsten hörande förrättningar, som göres i 1 § i 1861 års ordning, motsvarar på intet sätt nutida förhållanden och kan därför ej bibehållas. Att lämna en exakt definition på vad som tillhör tandläkarkonsten erbjuder stora svårigheter. Någon bestämd avgränsning av tandläkarkonsten gentemot läkarkonsten finns knappast. Ej heller torde det numera föreligga något praktiskt behov av att i detalj avgränsa tandläkarens verksamhetsområde från läkarens. Med hänsyn härtill har medicinalstyrelsen i sitt förslag icke upptagit någon definition av tandläkarkonsten utan ansett det kunna överlåtas åt praxis att bestämma vad som är att hänföra till denna konst. I regel torde någon svårighet att verkställa en dylik bedömning ej föreligga. I tveksamma fall böra statuterna för undervisningen vid tandläkarhögskolorna kunna tjäna till ledning. Styrelsen erinrar om att samma lösning valts i lagen om behörighet att utöva läkarkonsten. Denna lag upptager sålunda ej någon definition av läkarkonsten.

Enligt 1861 års ordning äger envar läkare behörighet att utöva tandläkarkonsten. Då det måste anses mindre tillfredsställande att tillerkänna läkarna generell behörighet på detta område, där de sakna erforderlig specialutbildning, föreslår medicinalstyrelsen ingen motsvarande bestämmelse. Ej heller anser styrelsen tillräcklig anledning föreligga att föreslå någon övergångsbestämmelse med hänsyn till de läkare, som vid lagens ikraftträdande förlora sin behörighet att utöva tandläkarkonsten.

Att läkarna icke vidare bli behöriga att utöva tandläkarkonsten får emellertid uppenbarligen icke innebära, att läkare icke skulle äga utföra någon som helst behandling som är att hänföra till tandläkarkonsten. Behandling av akuta fall som exempelvis kräva tanduttagning eller annat kirurgiskt ingrepp hör läkare, på grund av sin behörighet att utöva läkarkonsten, även i fortsättningen få utföra. Detta regleras i 9 § i förslaget, vari bland annat stadgas, att läkare utan hinder av bestämmelserna i lagen äger utöva verksamhet, som tillkommer honom. Att närmare reglera vilken till tandläkarkonsten hänförlig verksamhet som även tillkommer läkare torde icke vara påkallat utan synes kunna överlåtas åt praxis. Som en allmän regel torde kunna uppställas, att läkare, fränsett nödfall, ej bör äga meddela sådan behandling, varför endast tandläkare erhållit erforderlig utbildning, såsom till exempel konserverande behandling av skadade tänder.

Remissyttrandena.

Det stora flertalet remissinstanser ansluter sig i denna del till medicinalstyrelsen eller lämnar dess uttalanden utan erinran. Såvitt angår spörsmålet om möjligheterna att giva en definition på vad som skall förstås med tandläkarkonst och behovet av en sådan definition framhåller *medicinska fakulteten vid Lunds universitet* vanskligheten av att mera exakt avgränsa tandläkarkonsten samt uttalar att bedömandet av gränsfall i det praktiska arbetet torde komma att ske på riktigt sätt. *Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Malmö* och *organisationskommittén för medicinska högskolan i Göteborg* göra liknande uttalanden i frågan. Å andra sidan ifrågasätter *karolinska institutets lärarkollegium* om det är välbetänkt att icke i lagen införa en definition av tandläkarkonsten. Att läkarkonsten icke vore definierad i lagen om behörighet att utöva läkarkonsten torde bero på att läkarnas utbildning vore så omfattande och allsidig, att det utan större risk kunde överlämnas åt den enskilde läkaren att avgöra vilka åtgärder och ingrepp han borde utföra eller underlåta. I motsats härtill vore tandläkarnas utbildning begränsad och ensidig, varför det kunde ifrågasättas om icke gränserna för deras verksamhet borde angivas. *Överståthållarämbetet*, som icke vill ifrågasätta riktigheten av medicinalstyrelsens ställningstagande ur de synpunkter varom nu närmast är fråga, anser sig dock böra framhålla att gränsdragningen mellan tandvård och läkarvård kan ha betydelse i andra hänseenden, bl. a. vid tillämpning av sådana avtal, där arbetstagare tillerkänts fri läkarvård men ej fri tandvård.

Frågan om läkares behörighet att utöva tandläkarkonsten behandlas utförligt av *karolinska institutets lärarkollegium*, som inlägger en bestämd gensaga mot medicinalstyrelsens uttalande i denna del samt anför:

En avstängning av läkarna från behörigheten att utöva tandläkarkonsten är enligt kollegiets mening både onödig och ur principiell synpunkt i hög grad betänklig.

Veterligen ha hittills inga svårare olägenheter uppkommit av, att läkarna äga behörighet att utöva tandläkarkonsten. Och ej heller i framtiden torde några större olägenheter härav vara att befara, då ju läkarna i sin yrkesutövning äro bundna av bestämmelsen i 59 § 1) i allmänna läkarinstruktionen: Varje läkare, vare sig han är i tjänst anställd eller enskilt utövar läkarkonsten, åligger att åt sjuk, som vårdas av honom, meddela de råd och, så vitt möjligt är, ägna den behandling, som den sjukets tillstånd fordrar och som överensstämmer med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Såsom principiellt sett ytterst betänkligt och stridande mot hittills vedertagna grundsatser måste betecknas att genom lagstiftning avstänga läkarna från behörighet att behandla viss del av människokroppen eller viss grupp av sjukdomar. Varje del av kroppen och varje sjukdom, som kan angripa densamma, bör givetvis stå öppen för läkarens verksamhet. Vilka inskränkningar i utövande av sin konst, som han på grund av otillräcklig utbildning

eller erfarenhet i det ena eller andra avseendet bör ålägga sig, det bör överlåtas åt hans eget omdöme att avgöra. — — — Den motivering som medicinalstyrelsen anför för förslaget att avstänga läkarna från behörighet att utöva tandläkarkonsten skulle, med lika rätt, kunna anföras för ett lagförslag att exempelvis avstänga invärtes läkare eller andra läkare, som icke erhållit kirurgisk specialutbildning, från behörighet att utöva kirurgisk verksamhet eller kirurger eller andra icke psykiatriskt specialutbildade läkare från behörighet att giva el-chock-behandling o. s. v.

Under det att majoriteten inom *medicinska fakulteten vid Lunds universitet* gillar medicinalstyrelsens ställningstagande i detta avsnitt, äro tre av fakultetens ledamöter av skiljaktig mening och intaga samma ståndpunkt som karolinska institutets lärarkollegium. Samma är förhållandet med två ledamöter av lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm.

Organisationskommittén för medicinska högskolan i Göteborg uttalar, att legitimerade läkare f. n. ha rätt att efter eget bedömande behandla alla sjukdomar. Att låta tandsjukdomarna härvidlag utgöra ett undantag vore ägnat att ingiva vissa betänkligheter. Hinder borde ej föreligga för läkare att, där omständigheterna så påfordrade — exempelvis då skyndsamt ingripande vore påkallat eller då avståndet till tandläkare vore stort — företaga nödig tand- eller tandköttetsbehandling. Yrkesmässigt utövande av tandläkarkonsten syntes däremot böra vara läkare förbjudet, för så vitt han icke förvärvat sig specialkunskaper inom området. Med hänsyn till läkarnas medicinska förkunskaper syntes specialutbildningen icke behöva omfatta avläggande av tandläkarexamen. Åtskilliga läkare hade på olika sätt, exempelvis vid kliniker och specialhögskolor i utlandet, utbildat sig inom den medicinska specialitet, som tandsjukdomarna utgjorde, och även i fortsättningen torde så komma att ske. Enligt lagförslaget skulle läkare ha att avlägga svensk tandläkarexamen för att erhålla behörighet att ägna sig åt ifrågavarande specialitet. Det vore skäligt, att de läkare, som förskaffat sig sådan specialistutbildning inom tandsjukdomarnas område — även om utbildningen icke utgjordes av svensk tandläkarexamen — och under år ägnat sig åt praktisk tandläkarverksamhet och däri förvärvat stor erfarenhet, finge fortsätta sin yrkesutövning.

I övrigt ha icke i dessa delar framställts erinringar från remissinstansernas sida.

Departementschefen.

1915 års lag om behörighet att utöva läkarkonsten innehåller ej någon definition av läkarkonsten. I motsats härtill gives i gällande behörighetsförfattning för tandläkare en bestämning av vad som skall anses såsom tandläkarkonst. Hit föras icke endast rengöring, fyllning och utdragning av tänder samt behandling av tändernas och tandköttets sjukdomar utan även förfärdigande och insättande av konstgjorda tänder. Denna bestämning, som återfinnes i 1 § 1861 års ordning, är emellertid i vissa delar föråldrad.

Sålunda torde icke förfärdigande av konstgjorda tänder i och för sig numera anses som ett led i utövandet av tandläkarkonsten utan denna verksamhet får även utövas av exempelvis tandtekniker. Uppräkningen är vidare knappast uttömmande. Avgränsningen av tandläkarkonsten mot läkarkonsten torde även i andra hänseenden enligt numera gängse uppfattning icke vara identisk med den som kan anses följa av 1 § i 1861 års ordning. Det torde sålunda finnas ett gränsområde, där befogenhet tillkommer tandläkarkonstens utövare men samtidigt även personer, som äga utöva läkarkonsten, således under vissa förutsättningar även lekmän. Då legitimerad läkare enligt 9 § 1861 års ordning alltid äger utöva tandläkarkonsten, får sistnämnda förhållande framför allt betydelse för bedömningen av frågan i vilken utsträckning lekmän få arbeta i patientens mun. Lekmän äga nämligen ej utöva tandläkarkonsten.

Medicinalstyrelsens förslag till lag om utövande av tandläkarkonsten innehåller emellertid ingen definition på begreppet »tandläkarkonst». Det finnes f. ö. enligt styrelsens mening ej något praktiskt behov av att i detalj avgränsa tandläkarens verksamhet från läkarens eller att eljest i lag angiva vad som vore tandläkarkonst. I motsats till vad nu vore fallet borde — framhåller medicinalstyrelsen — läkare icke äga generell rätt att utöva tandläkarkonsten. Däremot borde behörighet såsom läkare giva rätt att utföra vissa till tandläkarkonsten hänförliga behandlingar. Frånsett nödfall borde läkare emellertid icke äga meddela sådan vård, för vilken endast tandläkare utbildades. Vad som skulle förstås med tandläkarkonst liksom bedömningen av vilka fall som uteslutande tillkomme tandläkaren borde bestämmas i praxis.

Dessa frågor äga intimt samband med varandra. Icke minst med hänsyn till att obehörigt utövande av tandläkarkonsten bör medföra straffpåföljd är det enligt min mening av betydelse att begreppet är väl klarlagt. Därmed är emellertid icke utan vidare givet, att lagen skall innehålla en definition därav. Då vissa ingrepp i munhålan äro av den art att de kunna hänföras såväl till tandläkarkonsten som till den allmänna läkarkonsten kan en skarp skiljelinje mot läkarkonsten i allmänhet icke uppdragas. Det synes därför vara ogörligt att på ett allmängilligt sätt avgränsa tandläkarkonsten mot läkarkonsten. Då de medicinska och odontologiska vetenskaperna befinna sig på rask frammarsch, kan det också befaras att en nu given definition efter en tid kan visa sig olämplig och otidsenlig. Såsom strax kommer att närmare utvecklas anser jag, att tillräckliga skäl icke finnas för att frångå den nuvarande ordningen, enligt vilken varje legitimerad läkare också äger behörighet såsom tandläkare. Behovet av en legal definition av tandläkarkonsten blir då mindre påfallande än om det skulle vara i princip förbjudet för läkare att behandla vissa tandsjukdomar. Det synes mig därför av många skäl vara lämpligt att, såsom medicinalstyrelsen förordat, icke i lagen angiva vad som förstås med tandläkarkonsten utan att

överlåta detta åt praxis. Härvid bör beaktas, att redan under nuvarande förhållanden en fast praxis torde finnas rörande vad som tillkommer en tandläkare. I fråga om avgränsningen av denna verksamhet från den otillåtna lekmanverksamheten torde denna, såsom förut antytts, i praxis ha verkställts så att arbete i patientens mun varit förbjudet för lekmän. Jag bortser därvid givetvis från sådan behandling som fallit inom området för den allmänna läkarkonstens utövande enligt 1915 års behörighetslag. Denna avgränsning bör alltså enligt min mening alltjämt vara normgivande. Till ledning vid rättstillämpningen synas vidare framför allt kunna tjäna de undervisningsplaner som gälla för tandläkarexamen. I tveksamma fall torde medicinalstyrelsens utlåtande böra inhämtas.

Spörsmålet i vilken utsträckning tandläkarnas medhjälpare såsom tandtekniker, tandhygienister och tandsköterskor böra äga befogenhet att utöva tandläkarkonsten kommer att behandlas i ett följande avsnitt.

Vad härefter angår frågan om läkares rätt att utöva tandläkarkonsten är det visserligen så att odontologien är en specialvetenskap och att i Sverige examinerade läkare icke utbildats inom denna specialgren. Så har emellertid varit fallet åtskilliga decennier utan att olägenheter i praktiken uppstått av att läkarna likväl ägt behörighet att utöva tandläkarkonsten. Särskilt i glest befolkade delar av landet med stor brist på tandläkare måste det vara av värde att läkare i princip äger företaga alla erforderliga ingrepp. Men det får alltid bero på läkaren själv om han anser sig böra göra ett ingrepp. Han är bunden av bestämmelserna i allmänna läkarinstruktionen att han såvitt möjligt skall ägna sjuk, som vårdas av honom, den behandling som den sjukes tillstånd fordrar. Detta måste anses vara uttryck för den allmänna principen, att läkare skall äga rätt att behandla varje sjukdomstillstånd; men i realiteten torde en läkare, som saknar specialutrustning, icke annat än i trängande fall göra ingrepp av sådan art som tillkommer tandläkare. Man torde ej behöva befara att en läkare utan särskild utbildning på tandvårdens område övergår till tandläkarens yrke eller ens till en del yrkesmässigt ägnar sig däråt. En sådan utveckling skulle — med tanke på den långt drivna specialutbildningen vid tandläkarhögskolorna — ingiva betänkligheter. Jag anser emellertid att bärande skäl ej anförts för att i förevarande hänseende ändra läkarnas behörighet men vill understryka, att om det skulle visa sig att den vidsträckta behörigheten missbrukas bör det ej vara uteslutet att frågan ånyo överväges.

2. Frågan om medhjälparens befogenheter.

Medicinalstyrelsen.

Medicinalstyrelsen har i sin skrivelse utförligt uppehållit sig vid frågan om tandläkarnas hjälpkrafter och deras befogenheter. Styrelsen har härvid till en början framhållit, att ehuru 1861 års ordning icke vore otvetydig i fråga om tandläkares rätt att anlita medhjälpare till biträde med behandling direkt å patient, finge det likväl anses fastslaget, att tandläkare som regel ej ägde dylik rätt. I den nya lagstiftning, som skall träda i stället för 1861 års ordning, borde enligt styrelsens mening sådan rätt finnas endast i den mån lagen medgäve det. Medicinalstyrelsen påpekar, att f. n. föreläge förslag att i vårt land anordna försöksutbildning av den typ av hjälpkrafter som förekommer på sina håll utomlands och som brukar benämnas tandhygienister. Förslag om sådan utbildning hade framlagts redan av 1944 års tandläkarutbildningssakkunniga i deras betänkande II om tandläkarnas hjälpkrafter (SOU 1946: 87). De sakkunniga hade härvid förutsatt, att en tandhygienist skulle ha till uppgift att på tandläkarens ansvar utföra bl. a. tandstensskrapning, tvättning, spolning, rengöring och polering, allt å tändernas fria ytor, enklare kariesundersökningar samt puts och polering av fyllningar på tändernas fria ytor. Medicinalstyrelsen anser nu, att lagtexten borde givas sådan lydelse, att hinder ej komme att möta för hygienisternas verksamhet. I samband med utformningen av detta stadgande inställde sig frågan, huruvida någon ändring borde ske beträffande övriga hjälpkrafter befogenheter. Härvid åsyftas närmast tandteknikerna men styrelsen har även berört bl. a. spörsmålet om införande i svensk tandvård av en typ hjälpkrafter med högre kompetens som förekomme på Nya Zeeland under benämningen dental nurses. Dessa arbetade som plombörer.

Sedan styrelsen härefter redogjort för några uttalanden, som på senare år gjorts i detta ämne, företrädesvis av 1944 års tandläkarutbildningssakkunniga i deras nyssnämnda betänkande II, fortsätter styrelsen:

I fråga om anlåtande av självständigt och på eget ansvar arbetande tandtekniker och plombörer ha de sakkunniga ställt sig avvisande och deras ståndpunkt har godtagits av statsmakterna. Däremot har vid utredningsarbetet icke ägnats nämnvärd uppmärksamhet åt de möjligheter, som kunna föreligga, att i ökad utsträckning laga i anspråk exempelvis tandtekniker, som *icke* arbeta självständigt.

För egen del vill medicinalstyrelsen till en början erinra om den svåra brist på tandläkare som sedan länge råder i vårt land och som vållat särskilt folktandvården betydande svårigheter. För att lösa folktandvårdens behov av tandläkare ha som känt flera extraordinära vägar prövats eller ifrågasatts. I ett dylikt läge synes det enligt medicinalstyrelsens mening knappast försvarligt underlåta att ingående pröva huruvida ett ökat ianspråktagande av biträdespersonal skulle kunna ifrågakomma.

Medicinalstyrelsen vill också framhålla, att svårigheterna att erhålla till-

räcklig arbetskraft för den sociala tandvården icke är något för vårt land enastående förhållande.

Medicinalstyrelsen anknuter härefter till vissa uttalanden av Svenska tandteknikerförbundet i yttranden över dels omförmälda betänkande II av tandläkarutbildningssakkunniga, dels 1946 års folktandvårdssakkunnigas betänkande SOU 1948: 53 samt fortsätter.

Vad angår ett ökat ianspråktagande av tandteknikerna synes tandteknikerförbundet närmast äsyfta en lösning, som innebure befogenhet för tandläkare att för särskilda behandlingsuppgifters utförande begagna sig av tekniker, som arbetar under tandläkarens ledning och tillsyn och på dennes ansvar. Vid ärendets behandling i medicinalstyrelsen ha medlemmarna av styrelsens vetenskapliga råd i odontologi till frågans belysning anfört följande.

»I två nyligen slutförda utredningar ha hithörande frågor varit föremål för grundlig utredning och omfattande diskussion. Dessa utredningar äro de, som verkstälts av 1944 års tandläkarutbildningssakkunniga och av 1946 års folktandvårdssakkunniga. Då frågan om hjälpkrafternas användning redan utretts av tandläkarutbildningssakkunniga och fortsatt utredning av ärendet icke angavs i direktiven för folktandvårdssakkunniga, ha dessa senare funnit det tillräckligt att kort men bestämt avvisa tanken på att någon del av folktandvårdens uppgifter skulle kunna övertagas av personal med mindre kvalificerad utbildning. Tandläkarutbildningssakkunniga ha i sitt betänkande nr I grundligt utrett, huruvida personer med annan eller med lägre utbildning än tandläkarens skulle kunna eller böra utöva tandvård inom landet samt ingående motiverat sin uppfattning, att sådan anordning icke är önskvärd, men skulle kunna vara till skada särskilt för folktandvården. I del II, som handlar om utbildningen av hjälpkrafterna och deras användning, fastslås gränslinjerna mellan tandläkarens och hjälpkrafternas verksamhet i de förslag till studieplaner och arbetsnormer, som därefter blevo grundläggande för utbildningen av tandtekniker och av tandsköterskor i statens skolor. Vad teknikernas verksamhet beträffar, har begränsningen av deras arbete till den dentala, protetiskt-tekniska laboratorieverksamheten i detalj genomförts och följes helt vid undervisningen. Laboratoriearbetet är en väl avgränsad, synnerligen betydelsefull del för framställningen av de protetiska arbetena. Tandläkarna erhålla på området en grundlig utbildning, i det att fantomkurserna i proteslära och tandfyllning taga ungefär 1½ år och den kliniska undervisningen ungefär 1 år, av vilken sammanlagda tid ungefär 3 terminer utgöra inlärandet av och övningen i laboratoriearbetet. För teknikern, som i mera hantverksbetonad grad skall utöva samma arbeten, fordras icke endast den kännedom om de tekniska manipulationerna i laboratoriet, som tandläkaren måste äga, utan därjämte måste teknikern ingående träna rutinarbetet under sin utbildning, så att han, sedan praktikantperioden är avslutad, på egen hand kan utföra flertalet av de tekniska arbeten, som tandläkaren önskar få rutinmässigt framställda i laboratoriet.

De hittills gjorda utredningarna ha sålunda visat, att för behandling i levande tand och för ersättning av hela belt eller delar därav, även i den mån i denna behandling ingå tekniska manipulationer, såsom avtryckstagning, bittregistrering m. m. den fullständiga tandläkarutbildningen utgör en oundgängligen nödvändig förutsättning. Varje jämförelse med konsthantver-

karens arbete inom den protetisk, som ingår i den allmänna ortopedin, är därvid missvisande. Inom tandläkarkonsten gäller det att protetiskt ersätta delar av levande tänder eller delar av bettet, vilka skola placeras inom en septisk miljö och vilka vid minsta misstag vad angår samtliga tekniska manipulationer i munhålan kunna ge upphov till svåra sekundära skadeverkningar. Därjämte bör det observeras, att även teknikdetaljer, som för lekmannen framträda såsom enkla, exempelvis avtryckstagning eller bettregistrering vid utförandet av helproteser, ha avgörande betydelse för det slutresultat, som teknikern uppnår vid det fortsatta arbetet i laboratoriet, och därmed äro den medicinskt bestämmande, terapeutiska delen av behandlingen. Var och en, som haft tillfälle att grundligt följa skolutbildningen för tekniker, har kunnat konstatera, att även de bästa av dessa efter flerårig elevtjänstgöring och ettårig skolutbildning för goda lärare med förnämliga läroböcker i stort sett dock saknat möjlighet att på annat sätt än i populär form förstå de anatomiska, fysiologiska och biologiska betingelserna för tandläkarens protetiska arbetsutövning. För den på området erfarne fackmannen framträder det därför såsom absurt att vid den situation, som nu föreligger, räkna med något resultat av ytterligare utredning över eventuell utvidgning av teknikers verksamhet till att även omfatta de delar av munbehandlingen, som innebära de terapeutiska momenten vid protetisk vård. För att vara i stånd till att i alla detaljer av protetiska behandlingar i munhåla och bett tillämpa den medicinskt-odontologiska vetenskapens nutida krav måste terapeuten ha minst den utbildning, som nutidens tandläkare äger. Man bör i stället låta teknikerutbildningen inom landet under de närmaste årtiondena fullfölja den endast påbörjade nyorienteringen till uppfostran av de tandläkarens högt uppskattade och i social-medicinskt arbete betydelsefulla medhjälpare, som tekniskt fullvärdigt behärska det omfattande och i många detaljer svårbemästrade protetiskt-tekniska arbetet i laboratoriet.»

Medicinalstyrelsen konstaterar härefter, att frågan om tandteknikernas befogenheter fortfarande vore omstridd. Styrelsen vore icke beredd att i dagens läge taga mer definitiv ställning men ville icke motsätta sig att genom särskilda sakkunniga en förutsättningslös utredning verkställdes av frågan, huruvida och i vad mån tandläkare borde äga erhålla biträde av tandtekniker med utförande av till tandläkarkonsten hänförlig behandling. I avbidan på resultatet av utredningen torde anledning saknas att i lagen reglera annan form av medhjälpbiträde än den som lämnades av tandhygienisterna. Medicinalstyrelsen ansåge lämpligt, att denna reglering skedde i form av ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att förordna, att medhjälpare, som genomgått härför erforderlig utbildning, finge biträda tandläkare med utförande av tand- och munhygienisk behandling.

I denna del var emellertid medicinalstyrelsen icke enhällig. E. o. byråchefen Rahm, med vilken överdirektören Björkquist instämde, ansåg, att Kungl. Maj:t borde få generell bemyndigande att förordna om medhjälparens rätt att biträda med behandling direkt på patient. Bemyndigandet borde sålunda icke avse endast det biträde, som tandhygienist skulle äga lämna. Framdeles torde andra former av biträde kunna bli aktuella och böra legaliseras, och det syntes knappast påkallat, att detta skulle behöva

ske i en ordning, som förutsatte lagändring. Dessutom borde Kungl. Maj:t under alla förhållanden äga möjlighet att undantagsvis ge särskilt kunniga och erfarna tandtekniker rätt att biträda tandläkare med behandling å patient.

Remissyttrandena.

Mot medicinalstyrelsens positiva ståndpunktstagande till frågan om tandhygienisterna ha invändningar icke framställts annat än från *Sveriges läkarförbund*. Förbundet befarar, att utbildning av tandhygienister komme att försämra utsikterna att vid sjukhusen fylla det mest trängande behovet av sjukvårdspersonal. Då tandhygienisterna förmodligen företrädesvis komme att tjänstgöra vid folktandvårdspoliklinikerna, kunde det lätt hända att tandvården där ansåges vara av lägre kvalitet än annorstädes, då mindre kvalificerad personal anlätades. Försöksutbildning borde icke komma till stånd utan ytterligare utredning om de blivande hygienisternas verksamhet. *Styrelsen för svenska stadsförbundet* anser att speciell tandhygienistutbildning ej bör komma i fråga utan att de uppgifter som skulle anförtros åt hygienisterna i stället borde överlämnas till tandsköterskorna, vilkas utbildning skulle anpassas därefter. Från några håll, däribland *universitetskanslern, medicinska fakulteten i Lund och lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm*, understrykes att det f. n. endast bör komma i fråga försöksutbildning av hygienister samt att det blott om erfarenheterna bli gynnsamma blir anledning att överväga tillskapandet av en tandhygienistkår.

Då det gäller tandteknikerna äro emellertid meningsskiljaktigheterna betydande. Till majoriteten inom medicinalstyrelsen ansluta sig *överståthållarämbetet, medicinska fakulteten i Lund och organisationskommittén för medicinska högskolan i Göteborg* jämte ytterligare några remissinstanser. Härvid framhålles, att det under inga förhållanden kan komma i fråga att tandtekniker skola få arbeta självständigt. *Organisationskommittén för medicinska högskolan i Göteborg* anser, att den arbetsavlastning för tandläkarna, som är högeligen påkallad, principiellt bör åstadkommas genom ianspråktagande av andra kategorier hjälpkrafter än tandteknikerna. En stor grupp hörda myndigheter och organisationer hävdar, att frågan om tandteknikernas befogenheter redan är fullt tillfredsställande utredd först av tandläkarutbildningssakkunniga och sedan av folktandvårdssakkunniga. Det hade därvid fastslagits, att tandteknikernas arbetsplats vore laboratoriet. Tandteknikerutbildningen hade nyligen förbättrats med inriktning på laboratoriearbetet. Det föreläge stort behov av dugliga tandtekniker för sådant arbete. Yrkets utvecklingskrav vore tillgodosedda genom den förbättrade utbildningen. Anledning saknades att utvidga teknikernas verksamhetsområde. Det kunde då befaras, att laboratoriearbetet, som vore mycket viktigt, bleve lidande. Då den av medicinalstyrelsen ifrågasatta nya utredningen icke skulle laga sikte på annat än tandläkarnas rätt att såsom

biträden anlita tekniker vid utförande av till tandläkarkonsten hänförlig behandling och teknikernas befogenheter på grund av sakens natur måste bli va tämligen begränsade, finge man räkna med att tandtekniker med nu antydd kompetens — vilka f. ö. troligen måste avlönas förhållandevis väl — skulle kunna anställas endast vid större kliniker och förmodligen företrädesvis vid folktandvårdskliniker. Detta skulle kunna leda till att dessa klinikers anseende försämrades och att den uppfattningen lätt skulle sprida sig att tandvården där vore mindervärdig. Följden av att låta tandtekniker biträda tandläkare med patientarbete måste bli va en standard-sänkning, då tandteknikerna saknade erforderlig medicinsk och klinisk utbildning, som icke kunde vinnas utan en mycket betydande ökning av utbildningstiden, om det ens vore möjligt. På dessa grunder vore en utredning sådan som medicinalstyrelsen föreslagit opåkallad och borde icke komma till stånd. Till dem, som på dylika skäl ställa sig avvisande till ny utredning, höra bl. a. *universitetskanslern, lärarkollegierna vid tandläkarhögskolorna, föreståndarna för statens tandteknikerskolor i Stockholm, Göteborg och Malmö, försvarets sjukvårdsstyrelse, Svenska tandläkaresällskapet, Sveriges tandläkarförbund samt Svenska läkaresällskapet och Sveriges läkarförbund.*

Ett mindre antal remissinstanser ansluta sig emellertid till reservanterna inom medicinalstyrelsen. Så är fallet med *länsstyrelserna i Östergötlands och Malmöhus län, förste stadsläkaren i Norrköping, förste provinsialläkarna i Göteborgs och Bohus samt Västerbottens län, styrelsen för Svenska landstingsförbundet samt Svenska tandteknikerförbundet.* Av dessa företräder ingen den ståndpunkten att man utan ytterligare utredning skulle giva tandtekniker vidgade befogenheter. *Tandteknikerförbundet* uttalar dock att det icke svarade mot rationella krav att icke Kungl. Maj:t skulle få giva tandtekniker, som i 20—30 år arbetat under tandläkares överinseende och ansvar i sanerad munhåla, rätt att biträda tandläkaren med behandling å patient. Förbundet pekar på att det inom den allmänna sjukvården i stor utsträckning förekomme att läkarna i patientvården biträdades av särskilt utbildad sjukvårdspersonal såsom sköterskor, sjukgymnaster, barnmorskor och bandagister. *Förste stadsläkaren i Norrköping* anser det stå klart att utvecklingen går i riktning mot allt vidsträcktare utnyttjande av hjälpkrafterna alldeles som inom den allmänna läkarkonsten. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* framhåller, att med rådande brist på tandläkare, särskilt i övre Norrland, vore det av vikt att tandläkarna befriades från sådana behandlingsmoment som utan nämnvärd risk kunde anförtros åt personer utan behörighet såsom tandläkare. Kunde man ernå förbättrade förhållanden genom att låta tandläkare anlita biträde av tandtekniker eller annan som besuttede erfarenhet och vana, borde en sådan åtgärd vidtagas åtminstone såsom ett provisorium. Å andra sidan framhåller *Sveriges läkarförbund*, att bristen på tandläkare snart nog nedbringas, då tandläkarhögskolan i Malmö trätt i verksamhet.

Departementschefen.

1861 års ordning för tandläkarkonstens utövning innehåller ingen bestämmelse, som reglerar de befogenheter, vilka tillkomma tandläkarnas hjälpkrafter. I praxis har fastslagits att de allmänna reglerna om rätten att utöva tandläkarkonsten gälla även gentemot medhjälparna och att alltså blott tandläkaren och icke någon dennes medhjälpare får arbeta direkt å patient. Jag anser, att denna regel bör kvarstå, men i den mån så kan vara påkallat bör hinder icke möta att medgiva undantag. Blott den omständigheten att det f. n. råder brist på tandläkare bör emellertid icke motivera en avvikelse från huvudregeln. Undantagen böra regleras i lag.

Medicinalstyrelsen har föreslagit, att ett sådant undantag efter särskilt förordnande av Kungl. Maj:t skall i fråga om utförande av tand- och munhygienisk behandling gälla härför utbildade personer, s. k. tandhygienister. Jag har intet att erinra mot styrelsens förslag i denna del och förordar alltså att frågan om tandhygienisternas ställning löses så som styrelsen tänkt sig. Jag vill erinra om att i 1950 års statsverksproposition (åttonde huvudtiteln, p. 110) äskats medel för försöksutbildning av tandhygienister. Riksdagen har anvisat medel i enlighet härmed (skr. nr 8; statsutskottets utl. nr 8, p. 107). Om en sådan utbildning kommer till stånd och giver gynnsamt resultat, anser jag att utbildning av tandhygienister framdeles bör ske i erforderlig utsträckning. Det arbete som de avses skola utföra — bl. a. tandstensskrapning, tvättning, spolning samt puts och polering å tändernas fria ytor — måste väsentligt underlätta tandläkarnas arbete. Det bör beaktas, att tandhygienistutbildningen avser att vara en påbyggnad på tandsköterskeutbildning. Att av varje tandsköterska fordra sådan kompetens kan icke vara skäligt. De av Sveriges läkarförbund anförda betänkligheterna i denna del anser jag överdrivna.

Ytterligare en kategori, för vilken ifrågasatts viss behörighet att arbeta i patients mun, utgöra tandteknikerna. Det har i förevarande sammanhang icke satts i fråga, att tandtekniker skulle få självständigt och på eget ansvar utföra sådant arbete; det skulle blott vara såsom biträde åt tandläkare och under dennes överinseende han skulle få arbeta direkt å patient. Det har från medicinalstyrelsens sida heller icke avsetts att tandtekniker utan vidare skulle få denna rätt, utan saken skulle bli beroende på en närmare utredning av lämpligheten därav och om gränserna för tandteknikernas befogenhet. Avgörandet skulle läggas i Kungl. Maj:ts hand. Två av medicinalstyrelsens ledamöter ha ansett att lagbestämmelsen om befogenheter för medhjälpare bör avfattas så att den efter förordnande av Kungl. Maj:t kunde avse även andra kategorier än tandhygienister, således t. ex. tandtekniker. Majoriteten inom styrelsen har däremot förordat en avfattning av ifrågasvarande lagrum, som gör en ändring nödvändig, om tandtekniker skall kunna inrangeras under detsamma.

Tandteknikerutbildningen har nyligen reformerats på grundval av ett av 1944 års tandläkarutbildningssakkunniga avgivet betänkande (SOU 1946: 87). Inom landet finnas tre statliga tandteknikerskolor. Utbildningen siktar på laboratoriearbete. Främst nyssnämnda sakkunniga men även 1946 års folktandvårdssakkunniga ha efter omsorgsfull prövning kommit till det resultatet, att tandteknikernas befogenheter i tandvårdsarbetet böra begränsas till att avse att efter tandläkares anvisningar utföra laboratiemässigt arbete. En ny utredning av spörsmålet synes mig icke påkallad. Det är av stort intresse att det inom landet finnes en tillräckligt stor kår av kompetenta tandtekniker som ägnar sig åt laboratoriearbete; för effektivt utnyttjande av tandläkarnas arbetskraft är detta en oundgänglig förutsättning. Det synes icke uteslutet, att om teknikerna finge rätt att arbeta direkt på patient det viktiga laboratoriearbetet bleve eftersatt. Det måste också beaktas, att det bleve nödvändigt att bygga ut den nuvarande tandteknikerutbildningen avsevärt. Det ligger nära till hands att antaga, att utvecklingen snart nog skulle gå därhän, att vi jämte legitimerade tandläkare finge en grupp tandvårdare av lägre grad, som utan att arbeta i laboratorier sysslade med protesarbete å patienter och åtminstone till det yttre stode under tillsyn av legitimerade tandläkare. Med tanke på att protesläran utgör ett av huvudämnen i tandläkarexamen och att tandläkarna under sin studietid i övrigt förvärvat omfattande kunskaper inom odontologien, måste tandteknikerna i regel bliva tandläkarna vida underlägsna i yrkesutövningen. Det kan dessutom icke vara lyckligt med två kategorier tandvårdare, av vilka den ena, som ofrånkomligt måste ha mindre utbildning såväl kvalitativt som kvantitativt, får syssla blott med en del av tandläkarkonsten och därjämte blott under överinseende av en mer utbildad. En sådan utveckling kan icke vara önskvärd.

Av det sagda följer, att jag i denna del såvitt angår utformningen av lagen följer majoriteten inom medicinalstyrelsen men att jag icke anser att ytterligare utredning bör komma till stånd. Jag vill särskilt understryka, att majoriteten endast med tvekan synes vilja förorda sådan utredning. I detta sammanhang vill jag också framhålla, att jag icke anser det vara principiellt riktigt att frågan om tandteknikernas befogenheter efter en eventuell utredning skall avgöras av Kungl. Maj:t. Det bör ske genom en av Kungen och riksdagen stiftad lag.

Att nu blott såsom ett provisorium giva vissa tandtekniker viss behörighet att arbeta å patienter anser jag ur många synpunkter uteslutet.

3. Fråga om skydd för beteckningen tandläkare.

Medicinalstyrelsen föreslår straff för den, som utan att vara behörig utöva tandläkarkonsten betecknar sig såsom tandläkare eller på annat sätt giver sig ut för att äga dylik behörighet, samt anför i anslutning därtill:

Något motsvarande stadgande finnes ej i 1861 års ordning eller i 1915 års lag men däremot i 6 § första stycket av medicinalstyrelsens år 1941 avlämnade förslag till ny lag om behörighet att utöva läkarkonsten. För att effektivt kunna bekämpa obehörigt utövande av tandläkarkonsten har det synts medicinalstyrelsen nödvändigt att skapa skydd för beteckningen tandläkare genom att införa bestämmelse om straff för den, som utan att vara behörig utövare av tandläkarkonsten betecknar sig såsom tandläkare eller på annat sätt giver sig ut för att äga behörighet till tandläkarkonstens utövande. Styrelsen får erinra om att genom lag den 10 juli 1947 i 10 kap. strafflagen införts höstesstraff för den som obehörigen giver sig ut för advokat. Det torde ur allmänhetens synpunkt vara minst lika viktigt att skydd skapas för beteckningen tandläkare som för beteckningen advokat.

Remissyttrandena.

Medicinalstyrelsens förslag i denna del har diskuterats i några remissvar. *Förste stadsläkaren i Hälsingborg* vitsordar med stöd av tidigare erfarenheter från mångårig verksamhet i rikets nordliga bygder behovet av en bestämmelse med nu avsett innehåll, då det f. n. vore svårt att ställa grova fuskare till ansvar. *Svenska tandläkarsällskapet* och *Sveriges tandläkarförbund* hänvisa till att det ofta förekomme att olaga utövare av tandläkaryrket på olika sätt offentliggjorde, att de stode till tjänst med tandvård. Ordet »tandklinik» användes gärna, men även på andra mer förstuckna sätt tillkännagåves den olaga verksamheten. Straffbestämmelse borde finnas även för den som, utan att vara behörig utöva tandläkaryrket, för allmänheten bekantgjorde att han åtog sig utföra något som hörde till tandläkaryrket. *Sveriges läkarförbund* anser skydd mot vilseledande annonsering behövt. *Styrelsen för svenska stadsförbundet* är emellertid tveksam i frågan huruvida den, som använder en viss yrkestitel utan att utöva yrket, skall bestraffas; det kunde måhända i förevarande fall vara tillfyllest att bestraffa den som utövade tandläkaryrket utan att vara legitimerad tandläkare.

Departementschefen.

Även om det finnes vissa skäl för sådant skydd åt tandläkartiteln som medicinalstyrelsen föreslagit, anser jag mig likväl icke f. n. böra förorda den av styrelsen föreslagna ordningen. Vad som från några remissinstansers sida framhållits därom att det straffbara området borde givas en vidare omfattning än vad som föreslagits ger stöd för min uppfattning att det är vanskligt att avgränsa vad som bör skyddas. Det bör beaktas, att läkartiteln icke är skyddad i 1915 års lag om behörighet att utöva läkarkonsten. I medicinalstyrelsens 1941 avgivna förslag till ny behörighetslag för läkare (SOU 1942: 22) är emellertid intagen en bestämmelse i sådan riktning. Förslaget har icke föranlett lagstiftning och torde icke utan överarbetning kunna läggas till grund för en sådan. De överväganden, som därvid kunna komma in fråga, synas ej böra föregripas genom att i lagen om utövande

av tandläkarkonsten inryckes en bestämmelse om skydd för tandläkartiteln el. dyl. Jag vill f. ö. framhålla, att ett sådant skydd ej i och för sig kan ha så stor betydelse ur de synpunkter som åberopats till stöd för detsamma. Vad som bör eftersträvas är att olaga utövning av tandläkaryrket hindras. Den som visserligen betecknar sig såsom tandläkare utan att äga behörighet att idka tandläkarverksamhet men som icke bevisligen ägnar sig däråt bör icke utan starka skäl drabbas av straff. Avslutningsvis vill jag emellertid i detta sammanhang blott nämna, att lagen om illojal konkurrens erbjuder vissa möjligheter att ingripa mot oriktigt användande av tandläkartiteln och mot andra sätt att tillkännagiva olovlig verksamhet. Ett oundgängligt behov av att nu i lagen om utövande av tandläkarkonsten intaga en bestämmelse därom torde därför ej finnas.

Medicinalstyrelsens förslag till lagtext bör sålunda enligt min mening icke utan vidare läggas till grund för lagstiftning. Även i delar, som ej berörts i det föregående, ha under ärendets behandling inom inrikesdepartementet vissa jämkningar i det ursprungliga förslaget funnits påkallade. Det sålunda överarbetade förslaget torde få fogas såsom bilaga (Bil. B) till protokollet i ärendet.

Jag övergår härefter till att lämna en specialmotivering till departementsförslaget. I den mån det syns nödvändigt komma de anmärkningar som framställts i avgivna yttranden att omnämnas.

III. Specialmotivering till departementsförslaget till lag om utövande av tandläkarkonsten.

1 §.

I denna paragraf anges vilka personer, som skola hava behörighet att utöva tandläkarkonsten. Bortsett från ett tillägg om läkares behörighet i denna del följer paragrafen medicinalstyrelsens förslag, som i sin tur är avfattat i stort sett i överensstämmelse med 1 § i lagen om behörighet att utöva läkarkonsten.

I fråga om läkares behörighet att utöva tandläkarkonsten hänvisas till den föregående framställningen. Här må endast tilläggas, att sådan behörighet bör tillkomma endast legitimerad läkare och icke dem som i övrigt äga utöva läkarkonsten.

I det följande motiveras övriga bestämmelser i paragrafen.

Medicinalstyrelsen.

Styrelsen erinrar inledningsvis om att styrelsen äger förordna annan än legitimerad läkare att såsom vikarie uppehålla läkarbefattning eller att tjänstgöra såsom extra läkare. Vilka kvalifikationer som erfordrades för dylika förordnanden funnes ej närmare bestämt. Det kunde nämnas att medicinalstyrelsen till vikarie för provinsialläkare ägde förordna lämplig

person. Styrelsen ägde icke ens tillfälligtvis meddela icke legitimerade tillstånd att i enskild praktik utöva läkarkonsten.

Medicinalstyrelsen fortsätter härefter.

I fråga om tandläkare gäller för närvarande följande. Enligt Kungl. brev den 14 juni 1928 äger medicinalstyrelsen meddela studerande vid dåvarande tandläkarinstitutet, vilken avslutat och erhållit godkända vitsord beträffande samtliga övningar och tjänstgöringar till tandläkarexamen, tillstånd att å viss ort utöva tandläkaryrket under högst tre månader under samma år. Genom beslut den 20 oktober 1944 har Kungl. Maj:t bemyndigat medicinalstyrelsen att utsträcka tillstånd för studerande att utöva tandläkaryrket att gälla under ytterligare två månader under samma år för tjänstgöring såsom vikarie å tandläkartjänst inom folktandvården. Enligt sistnämnda beslut äger medicinalstyrelsen även, där så anses erforderligt, till vikarie å tandläkartjänst inom folktandvården förordna studerande, som av medicinalstyrelsen meddelats tillstånd att tjänstgöra å dylik befattning.

De bestämmelser, som hänföra sig till vikariatsförordnanden inom folktandvården, synas medicinalstyrelsen lämpligen böra intagas i de författningar, som reglera folktandvården. Styrelsen ifrågasätter om anledning finnes att därvid bibehålla den nuvarande regleringen från Kungl. Maj:ts sida, innebärande att endast tandläkarstuderande med vissa avlagda prov och för viss begränsad tid må förordnas, och om medicinalstyrelsen icke härutinnan skulle kunna tillerkännas samma frihet som styrelsen enligt vad nyss anförts äger i fråga om läkare. Den nuvarande ordningen ter sig i tillämpningen stundom rätt stel, och det vore önskvärt, om medicinalstyrelsen ägde möjlighet att meddela en studerande förordnande, även om till exempel femmånadersperioden därigenom överskredes. Den nuvarande ordningen är också administrativt tungrodd genom att utländska tandläkare, som ju för närvarande i stor utsträckning arbeta i folktandvården, icke kunna erhålla förordnande utan beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. En icke oväsentlig administrativ förenkling skulle vinnas, om medicinalstyrelsen ägde förordna utländska tandläkare såsom vikarier å distrikts-tandläkartjänster inom folktandvården på liknande sätt som styrelsen äger förordna utländska läkare såsom exempelvis vikarier för provinsialläkare och underläkare. För övriga högre tjänster inom folktandvården, till vilka tandläkarstuderande icke kunna ifrågakomma, är det ur administrativ synpunkt utan nämnvärd betydelse, om vikariatsförordnande för andra än legitimerade tandläkare endast kunna meddelas efter Kungl. Maj:ts tillstånd. Därför ifrågasätter medicinalstyrelsen icke någon ändring härvidlag.

Vad härefter angår medicinalstyrelsens befogenhet att meddela tillstånd för studerande att utom folktandvården utöva tandläkarkonsten minskas behovet av dylika förordnanden allteftersom folktandvården utbygges. Även om folktandvården väl skulle kunna bereda sysselsättning för alla studerande, som kunna ifrågakomma, vill medicinalstyrelsen dock icke förestå annat än att gällande bestämmelser tills vidare få äga oförändrad giltighet. Till formen synes detta böra ske i den ordningen att Konungen tillerkännes rätt att bemyndiga medicinalstyrelsen att bevilja tillstånd att i riket utöva tandläkarkonsten. Någon saklig ändring i vad som nu gäller synes icke påkallad.

Medicinalstyrelsen berör härefter ett av 1947 års decentraliseringsutredning i en den 10 maj 1949 dagtecknad promemoria nr 25 framlagt förslag

om vissa administrativa förenklingar på förevarande område. Då förslaget framlagts efter det att styrelsen utformat texten till sitt lagförslag, hade decentraliseringsutredningens synpunkter icke kunnat beaktas. Enligt utredningens förslag skulle det anförtros medicinalstyrelsen att meddela tillstånd att inom riket utöva tandläkarkonsten dels för svensk medborgare, som icke avlagt tandläkarexamen, dels ock, efter samråd med den centrala utlänningsmyndigheten, i den omfattning och under den tid styrelsen bestämde även för den som icke är svensk medborgare. Skulle utlänningskommissionen avstyrka bifall till ansökan om sådant tillstånd för utlänningsutövning, borde dock enligt förslaget medicinalstyrelsen icke äga bifalla ansökan utan vara skyldig att, om ansökan icke avtoges, hänskjuta avgörandet till Kungl. Maj:ts prövning. Medicinalstyrelsen hade i sitt yttrande den 20 september 1949 över decentraliseringsutredningens förslag förklarat sig icke ha något att erinra mot detta. Ett realiserande av detta förslag förutsatte viss jämkning av 1 §.

Departementschefen.

Enligt medicinalstyrelsens förslag, såsom detta framträder i lagtexten, skulle behörighet att utöva tandläkarkonsten tillkomma dels legitimerad tandläkare, dels den som utan att vara legitimerad tandläkare innehar tandläkarbefattning, vartill han blivit av Konungen utnämnd, dels den som utan att vara legitimerad tandläkare av styrelsen förordnats till vikarie å tandläkartjänst inom folktandvården, dels ock den som av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av medicinalstyrelsen fått särskilt tillstånd att inom riket utöva tandläkarkonsten. Viss jämkning av förslaget borde dock ske i anledning av ett av decentraliseringsutredningen framlagt förslag, enligt vilket styrelsen skulle äga att meddela tillstånd att inom riket utöva tandläkarkonsten dels för svensk medborgare, som ej avlagt tandläkarexamen, och dels — under förutsättning av utlänningskommissionens tillstyrkan — för utlänningsutövning.

Under remissbehandlingen har medicinalstyrelsens ställningstagande icke föranlett erinringar i sak.

Såsom förut sagts anser jag i motsats till medicinalstyrelsen att legitimerad läkare icke bör berövas den rätt att utöva tandläkarkonsten som nu föreligger. Vad de i medicinalstyrelsens förslag upptagna kategorierna angår kan ingen tvekan råda om de två första. Det må anmärkas, att motsvarande behörighetsregler finnas såväl i 1915 års lag om behörighet att utöva läkarkonsten som i medicinalstyrelsens förslag till ny lag i samma ämne (SOU 1942: 22). Den tredje kategorien, som omfattar dem som utan att vara legitimerade tandläkare av medicinalstyrelsen förordnats till vikarier inom folktandvården, motsvaras i 1915 års lag av en grupp, till vilken hör den som utan att vara legitimerad läkare av medicinalstyrelsen eller av vissa andra myndigheter förordnats till vikarie för läkare, till extra läkare, till läkare vid militära sjukvården eller till underläkare eller amanuens vid offentlig klinik

eller poliklinik. Att i linje härmed utsträcka behörigheten att utöva tandläkarkonsten utöver folktandvården finner jag ej vara av behovet påkallat, utan anser jag att medicinalstyrelsen riktigt avgränsat kategorien. De som närmast kunna komma i fråga till förordnanden inom folktandvården utan att vara legitimerade tandläkare äro vissa studerande vid tandläkarhögskolorna och personer som utomlands avlagt odontologiska examina.

Den fjärde gruppen, som enligt medicinalstyrelsen bör äga behörighet att utöva tandläkarkonsten, utgöres av dem som av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av medicinalstyrelsen fått särskilt tillstånd därtill. Enligt nu gällande ordning har medicinalstyrelsen bemyndigande att meddela vissa studerande vid tandläkarhögskolorna tillstånd att under begränsad tid utöva tandläkarkonsten å viss ort. Denna möjlighet synes böra bibehållas. Jag har därför intet att erinra mot förslaget att på denna punkt avvika från motsvarande bestämmelse i 1915 års lag, enligt vilken medicinalstyrelsen icke under några förhållanden kan giva motsvarande tillstånd att utöva läkarkonsten. Tillstånd som nu avses kan begränsas till omfattning, tid och rum men kan också vara generellt.

Styrelsen har ifrågasatt viss jämkning av sitt förslag till lagtext på grund av decentraliseringsutredningens förut berörda förslag. Jag kan icke finna någon sådan jämkning vara av nöden. Då enligt det ursprungliga förslaget medicinalstyrelsen av Konungen skulle kunna bemyndigas meddela tillstånd att inom riket utöva tandläkarkonsten för personer, som eljest icke skulle äga sådan rätt, torde möjlighet finnas att i den mån så kan anses erforderligt genomföra den av decentraliseringsutredningen tänkta ordningen utan att jämka förslaget till lagtext.

2 §.

Denna paragraf innehåller den i den allmänna motiveringen behandlade bestämmelsen om vissa befogenheter för s. k. tandhygienister.

I fråga om den principiella bakgrunden till paragrafen hänvisas till det föregående.

Under remissbehandlingen har från några håll framhållits önskvärdheten av att hjälpkrafternas befogenheter bleve tydligt angivna i lagen. *Stockholms stads folktandvårdsstyrelse* finner det angeläget att tandsköterskornas ställning preciseras. *Föreståndaren för statens tandtekniker- och tandsköterskeskola i Göteborg* anser, att en noggrann avgränsning av tandhygienisternas arbetsområde vore nödvändig för att förhindra missförstånd och missbruk. 2 § borde därför formuleras så att man väl definierade de uppgifter som kunde anförtros åt tandhygienisterna och framför allt utsade att deras ingrepp ej finge ske i vital vävnad. *Jämväl förste stadsläkaren i Göteborg* betonar nödvändigheten av att väl definiera tandhygienisternas uppgifter. *Organisationskommittén för medicinska högskolan i Göteborg* anser, att det ej framgår tydligt av den föreslagna lagtexten, att tandhygienisternas arbete skall vara relativt självständigt.

Departementschefen.

Tandhygienister och tandsköterskor torde inom sjukvården närmast motsvaras av den i 8 § i 1915 års lag om behörighet att utöva läkarkonsten omnämnda gruppen sjukvårdspersonal. Varken i nämnda lag eller annorstädes lämnas någon definition på vad som förstås därmed. Det uttalas helt allmänt, att verksamhet som tillkommer sådan personal ej anses såsom utövning av läkarkonsten enligt lagen. Jag kan icke finna det nödvändigt att i den nu föreslagna lagen exakt ange vad som skall tillkomma tandhygienister och tandsköterskor. Vad tandhygienisterna angår avgränsas deras befogenheter mot tandläkarna enligt min mening tillfredsställande av att de blott ha att utföra tand- och munhygienisk behandling. I fråga om innebörden därav torde det allmänna språkbruket vara vägledande. Då Kungl. Maj:t meddelar förordnande enligt lagrummet kan det visa sig lämpligt att genom exemplifiering förtydliga vad som skall tillkomma hygienisterna. Uppenbart är att tandhygienist i varje fall icke skall äga rätt till väsentligare ingrepp i vitala delar.

Tandsköterskornas uppgifter torde liksom under nuvarande förhållanden giva sig själva. Av avfattningen av 2 § torde motsättningsvis framgå att de ej äga rätt utföra vad som speciellt tillkommer tandhygienisterna.

3 §.

I denna paragraf ha upptagits bestämmelser om ordningen för meddelande av legitimation samt om förutsättningarna för erhållande av sådan.

Medicinalstyrelsen har till motivering av paragrafen anført.

Denna paragraf motsvarar 2 § i 1915 års lag om behörighet att utöva läkarkonsten. Lydelsen avviker dock delvis från sagda paragraf, sammanhängande med att styrelsen föreslagit en något ändrad lydelse av 4 och 5 §§ jämförda med motsvarande paragrafer i nämnda lag samt att möjlighet bör finnas att vägra legitimation icke blott då sökanden på grund av konstaterad rubbning i själstillståndet är ur stånd att nöjaktigt utöva tandläkarkonsten utan även då grundad anledning föreligger att antaga sådant förhållande.

Paragrafen har under förslaget remissbehandling föranlett särskilt yttrande blott från *överståthållarämbetet*. Ämbetet framhåller, att beslut att vägra legitimation i fall, då grundad anledning föreligger att antaga rubbning i själstillståndet, endast bör gälla i avvaktan på resultatet av undersökning av sinnesbeskaffenheten. Först efter undersökningen borde slutligt beslut meddelas.

Departementschefen.

I medicinalstyrelsens förslag till lagtext synes sista avsnittet av andra stycket i 3 § vara avfattat mer kategoriskt än vad som kan vara avsett. Sty-

relsen skall enligt förslaget på ansökan meddela legitimationsbevis för svensk medborgare, som inom riket avlagt tandläkarexamen, om ej sådant förhållande föreligger att styrelsen, om han varit legitimerad, skulle ha återkallat legitimationen. Visserligen är återkallelse av legitimation enligt förslaget alltid beroende på en skälighetsprövning. Vid prövning av ansökan om legitimation synes det emellertid i högre grad vara påkallat att beakta skälighetssynpunkten. Ett deslegitimationsbeslut torde som regel komma att fattas tämligen kort tid efter det att anledning därtill yppats. Men den som ansöker om legitimation har kanske för mycket länge sedan gjort sig skyldig till en handling, som i och för sig bör medföra deslegitimering men blott för tämligen kort tid. I sådana fall kan det mången gång vara skäligt att icke vägra legitimation. Medicinalstyrelsens förslag till lagtext har därför jämkats i denna del.

Vad överståthållarämbetet anfört synes mig icke vara av den natur att det bör föranleda jämkning av förslaget. Finner medicinalstyrelsen grundad anledning till antagande att sökanden på grund av sinnessjukdom eller annan rubbning i själstillståndet är ur stånd att nöjaktigt utöva tandläkarkonsten, bör styrelsen lämna ansökan om legitimation utan bifall. Sökande har därefter tillfälle att göra ny ansökan och därvid visa att grundad anledning som nyss sagts ej finnes. Läget är här ett annat än då det gäller en person som redan är legitimerad.

4 §.

Paragrafen avser att reglera de fall då en tandläkare, som fällts till ansvar för brott, kan berövas sin legitimation. F. n. kan legitimation för tandläkare återkallas endast om han tre gånger fällts till ansvar för obehörigt utövande av läkarkonsten (1861 års ordning § 10). Möjligheterna att återkalla legitimation för läkare äro i förhållande därtill vidsträckta. *Medicinalstyrelsen* föreslår, att i huvudsak samma deslegitimationsregler, som gälla enligt 3 § i 1915 års lag om behörighet att utöva läkarkonsten, skola bli tillämpliga för tandläkare, samt fortsätter.

I 3 § i 1915 års lag angives såsom grund för återkallelse av legitimation bland annat, att läkare för brott, som han förövat under utövning av läkarkonsten, dömts till straffarbete eller svårare straff eller enligt vissa uppräknade lagrum till fängelse. Enligt medicinalstyrelsens åsikt måste emellertid varje under utövning av tandläkarkonsten begånget brott, som är så grovt att minst fängelse ådömes, anses vara av sådan betydelse för verksamheten såsom tandläkare, att återkallelse av legitimationen bör kunna ifrågakomma. Styrelsen har därför föreslagit, att förutsättning för återkallelse av legitimation i första hand skall föreligga, då tandläkare för brott, som förövats under utövning av tandläkarkonsten, dömts till fängelse eller svårare straff. Genom en dylik generalisering undvikas även att tid efter annan behöva ändra lagrummet i den mån nya brottstyper tillkomma, såsom måst ske beträffande 3 § i 1915 års lag.

Vidare har såsom förutsättning för återkallelse av legitimation upptagits förseelse mot lagen om behörighet att utöva läkarkonsten och mot förevarande lag. Med hänsyn till att fängelsestraff för brott begånget under utövning av tandläkarkonsten alltid kan medföra återkallelse av legitimation erfordras beträffande sistnämnda deslegitimationsgrund särskild bestämmelse endast för det fall, att tandläkare dömts till dagsböter.

Enligt 3 § i 1915 års lag skall medicinalstyrelsen återkalla legitimationen om en läkare på sätt i lagrummet angives fällts till ansvar för visst brott, såvida läkaren finnes hava genom vad han sålunda låtit komma sig till last visat sig ovärdig det förtroende en läkare bör äga eller oförmögen att nöjaktigt utöva sin konst. Att medicinalstyrelsen under angivna förutsättningar ovillkorligen skall återkalla legitimationen har i tillämpningen visat sig både överflödigt och opraktiskt. Eftersom återkallelse av legitimation icke avsetts utgöra ett straff utan att bereda samhällsmedlemmarna skydd mot läkare, vilkas verksamhet anses medföra våda, har medicinalstyrelsen, då en läkare dömts till frihetsstraff och det med hänsyn till omständigheterna icke ansetts finnas anledning att beröva läkaren legitimationen för tid efter straffets avtjänande, endast återkallat legitimationen för den tid, läkaren komme att vara intagen å straffanstalt. Att i dessa fall beröva läkaren rätten att utöva sitt yrke även efter frigivningen skulle för övrigt direkt kunna motverka straffets förbättrande syfte, då läkaren därigenom betages möjligheten att skaffa sig sin inkomst genom att utöva det yrke, varför han utbildat sig. Å andra sidan saknar en återkallelse av legitimationen endast anstaltsvistelsen praktisk betydelse. Svårigheter uppstå dessutom att i dessa fall bestämma tiden för återkallelsen med hänsyn till den dömdes möjlighet att erhålla straffavkortning genom villkorlig frigivning eller nåd.

På grund av vad nu sagts har medicinalstyrelsen ansett, att styrelsen bör beredas möjlighet att, då tandläkare fällts till ansvar för brott eller förseelse, som i lagrummet angives, i det enskilda fallet bedöma, om behov av deslegitimering föreligger eller ej. I här ifrågavarande paragraf har därför endast stadgats, att medicinalstyrelsen må återkalla legitimationen, där skäl därtill prövas föreligga.

Remissyttrandena.

Paragrafens avfattning har i stort selt lämnats utan erinran. Bortsett från att några remissinstanser påpekat den oriktiga hänvisningen till »7 § eller 8 § andra stycket» har blott *lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Malmö* anmärkt på avfattningen. Lärarkollegiet framhåller, att det av första paragrafens lydelse ej syntes alldeles klart framgå, huruvida personer, som jämlikt 1 § första stycket 2), 3) och 4) vore behöriga utövare av tandläkarkonsten, jämväl skulle anses såsom legitimerade tandläkare. Om så icke vore fallet borde ingressen till 4 § ändras till att tala om behörig utövare av tandläkarkonsten.

Departementschefen.

I likhet med medicinalstyrelsen anser jag, att då en legitimerad tandläkare under utövande av tandläkarkonsten begår ett brott, som ej anses såsom ringa, möjlighet bör finnas att beröva honom legitimationen. Det synes vara ställt utom tvekan, att sådan möjlighet bör finnas då brottet för-

skyllt frihetsstraff eller därmed likställda påföljder, såsom förvaring eller internering, eller ock avsättning eller suspension från tjänst såsom tandläkare. Lika befogat synes det vara att medgiva deslegitimering då tandläkare dömts för förseelse mot lagen om behörighet att utöva läkarkonsten eller för medverkan till överträdelse av nu förevarande lag. I sistnämnda del må nämnas, att en legitimerad tandläkare icke kan dömas för självständigt brott mot den nu föreslagna lagen. Det skulle kunna tänkas att legitimation borde få återkallas även då tandläkare för annat brott, som ej förövats under utövning av tandläkarkonsten, ådömts visst svårare straff. Sambandet mellan brottet och den ifrågasatta påföljden — återkallelse av legitimation — synes emellertid i detta fall knappast vara så markerat att återkallelse bör äga rum. Yrkande om införande av en sådan grund för återkallelse av legitimation har ej heller gjorts från något håll. I de fall då återkallelse skall kunna ske är enligt förslaget alltid utrymme för en skälighetsprövning, vilket särskilt i gränsfall måste vara nödvändigt.

Medicinalstyrelsen har föreslagit en särskild regel för den, som blivit av Konungen eller medicinalstyrelsen utnämnd till tandläkarbefattning, av innebörd att legitimation ej må återkallas så länge han innehar befattningen eller, om suspension ådömts, att återkallelse må ske blott för suspensionstiden. Bestämmelsen är hämtad från 1915 års lag. Det kan ifrågasättas om icke motsvarande bör gälla även beträffande vissa andra tandläkarbefattningar. Utan särskild utredning vill jag emellertid ej föreslå en sådan utvidgning, vars konsekvenser synas vara svåra att överblicka. Det torde vara lämpligt att uppmärksamhet ägnas åt spørsmålet vid en kommande översyn av behörighetslagen för läkare. Reglerna böra vara likartade för läkare och tandläkare. Då tandläkarbefattningar, vars innehavare utnämns av medicinalstyrelsen, icke torde finnas, har därav påkallad jämkning i styrelsens förslag dock nu gjorts.

Det anförda gäller endast legitimerad tandläkare, d. v. s. den som vunnit behörighet jämlikt 1 § första stycket punkt 1. För den, som utan att vara legitimerad tandläkare innehar tandläkarbefattning, vartill han blivit av Konungen utnämnd (punkt 2), finnes i förslaget en särskild regel, enligt vilken han för tid, varunder han är suspenderad från befattningen, icke är behörig utöva tandläkarkonsten. Någon ytterligare regel torde ej vara erforderlig för denna kategori. Den som uppehåller förordnande såsom vikarie inom folktandvården utan att vara legitimerad tandläkare (punkt 3) torde, om han i något avseende befinnes olämplig, utan vidare kunna entledigas från förordnandet, vilket automatiskt medför att han förlorar sin behörighet såsom tandläkare.

Vad slutligen angår de i § 1 punkt 4 avsedda personer, som av Konungen eller medicinalstyrelsen fått särskilt tillstånd att inom riket utöva tandläkarkonsten, synes det kunna ifrågasättas att införa en regel, enligt vilken dessa tillstånd kunna återkallas. Visserligen anses Kungl. Maj:t utan stöd i lag ha rätt att återkalla motsvarande tillstånd att utöva läkarkonsten (se

prop. nr 85 till 1915 års riksdag s. 36) men det måste anses mera tillfredsställande, att en befogenhet som avser frågor av så genomgripande betydelse för den enskilde stöder sig på ett uttryckligt lagstadgande. Jag anser det därför vara påkallat att införa en regel av sådan innebörd. Denna bör lämpligen få det innehålllet att det särskilda tillståndet må återkallas av myndighet, som lämnat detsamma, om skäl finnas därtill. Vägledande vid avgörandet av sådana frågor synas vara bestämmelserna i 4 § första stycket och i 5 §.

I enlighet med de nu angivna riktlinjerna och jämväl för att på vissa punkter söka åstadkomma språklig förenkling har medicinalstyrelsens förslag till lydelse av 4 § omarbetats.

Vid tillämpning av lagrummet bör beaktas, att om legitimerad tandläkare dömts till gemensamt straff för brott, som avses i paragrafen, och för annat brott, det i vissa fall kan finnas skäl att underlåta deslegitimation, även om ansvarspåföljden i domen är sträng. I ett sådant fall bör prövas, huruvida förstnämnda brott i och för sig är av den svårighetsgrad att legitimationen skäligen bör återkallas.

5 §.

I denna paragraf behandlas frågan hur det skall förfaras, om legitimerad tandläkare eller den som eljest äger särskilt tillstånd att utöva tandläarkonsten på grund av psykisk sjukdom c. d. blir ur stånd att nöjaktigt utöva tandläarkonsten.

Medicinalstyrelsen anför.

Bestämmelserna i denna paragraf överensstämma nära med de i 4 § i 1915 års lag om behörighet att utöva läarkonsten givna. Då något praktiskt behov av att återkalla legitimationen för en psykiskt sjuk tandläkare ej föreligger så länge denne vårdas å sinnessjukhus, har medicinalstyrelsen emellertid velat giva paragrafen en sådan lydelse, att medicinalstyrelsen icke undantagslöst skall vara skyldig att återkalla legitimationen.

Av remissinstanserna har endast *organisationskommittén för medicinska högskolan i Göteborg* intagit en kritisk ståndpunkt till förslaget i denna del. Kommittén yttrar.

Enligt förslaget skall medicinalstyrelsen icke undantagslöst vara skyldig att återkalla legitimationen för psykiskt sjuk tandläkare, så länge han vårdas å anstalt. En från sinnessjukhus permitterad eller försöksutskrivnen tandläkare skulle sålunda ha möjlighet att under permission eller försöksutskrivning utöva tandläkarverksamhet. Med hänsyn till de risker som kunna vara förbundna härmed, ifrågasätter organisationskommittén huruvida icke i fall som avses i 5 § första stycket återkallelse av legitimation bör ske undantagslöst.

Departementschefen.

I likhet med medicinalstyrelsen anser jag att styrelsen bör ha möjlighet att i undantagsfall underlåta att återkalla legitimationen för en tandläkare,

som på grund av sinnessjukdom eller annan rubbning i själstillståndet är ur stånd att nöjaktigt utöva tandläkarkonsten. Denna möjlighet bör emellertid begagnas med största varsamhet och regeln bör vara att legitimationen återkallas. Närmast åsyftas fall, där vederbörande kan beräknas behöva vårdas på anstalt endast under en kortare tid och det då icke kan bli fråga om permission eller försöksutskrivning förrän han är i stånd att åter utöva tandläkarkonsten. Kräver tandläkarens tillstånd längre sjukhusvistelse bör deslegitimering ske.

I fråga om uteslutande av orden »eller av medicinalstyrelsen» i styrelsens förslag hänvisas till vad som sagts under 4 §.

6 §.

Paragrafen motsvarar 7 § medicinalstyrelsens förslag, vilken upptager bestämmelser om straff för

dels den som utövar tandläkarkonsten utan att vara behörig därtill,
dels behörig utövare av tandläkarkonsten, som överskrider sin behörighet,
dels ock i 2 § omförmäld medhjälpare, som överskrider sin behörighet.
 Medicinalstyrelsen har till motivering av dessa bestämmelser anfört.

Nu gällande straffbestämmelse för den, som utövar tandläkarkonsten utan att vara därtill behörig, återfinnes i 9 § i 1861 års ordning, enligt vilken tandläkarkonsten får utövas, förutom av legitimerad läkare, endast av den som därtill vunnit behörighet »vid påföljd, om detta förbud överträdes, att varda underkastad det bötesansvar, som för olovlig utövning av hantverk finnes i lag särskilt stadgat». Med stöd av detta författningsrum ha obehöriga utövare av tandläkarkonsten dömts till ansvar jämlikt § 18 förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet.

Enligt denna paragraf kunna dock endast böter ådömas. För obehörigt utövande av tandläkarkonsten, som sker yrkesmässigt, är detta straff stundom dock otillräckligt. Såsom exempel härpå kan anföras en tandtekniker, som under åren 1933—1947 vid 24 särskilda tillfällen dömts till böter för olovligt utövande av tandläkarkonsten. Sammanlagda bötessumman uppgår till 15 720 kronor. Styrelsen föreslår därför i första stycket av förevarande paragraf, att den som mot ersättning utövar tandläkarkonsten utan att vara därtill behörig skall straffas med dagsböter, ej under tio, samt att straffet vid yrkesmässigt utövande av tandläkarkonsten må kunna höjas till fängelse i högst ett år. Förslaget ansluter sig nära till bestämmelsen angående straff för obehörigt utövande av läkarkonsten i 6 § 1 mom. första stycket i lagen om behörighet att utöva läkarkonsten.

Straffbestämmelse för behörig utövare av tandläkarkonsten, som överskrider sin behörighet, finnes nu meddelad i § 10 i 1861 års ordning, enligt vilken tandläkare vid ansvar som i nyssnämnda lag stadgas förbjudes åtaga sig andra läkarförrättningar än dem, som enligt § 1 samma ordning tillhöra tandläkarkonstens utövare. — — — Den nu i andra stycket av förevarande paragraf föreslagna straffbestämmelsen innebär, att behörig utövare av tandläkarkonsten straffas om han enligt 1 § vunnit en i något avseende begränsad behörighet att utöva tandläkarkonsten men överskrider denna behörighet. — — — Med hänsyn till innehållet i 2 § har uttryckligt straff-

bestämmelse för där avsedd medhjälpare, som överskrider sin behörighet, ansetts böra meddelas.

Paragrafen har icke föranlett uttalande från någon remissinstans sida, och jag kan ansluta mig till medicinalstyrelsen i denna del.

I en följande paragraf (8 §) i medicinalstyrelsens förslag har efter mönster av 7 § lagen om behörighet att utöva läkarkonsten införts ett stadgande om ansvar för medverkan till förseelse mot lagen, enligt vilket härom skulle gälla vad i 3 kap. strafflagen stadgas. Då med hänsyn till arten av straffbestämmelsen i 6 § strafflagens regler om medverkan till brott utan sådan hänvisning torde bli tillämpliga vid medverkan till förseelse mot densamma, har det föreslagna hänvisningsstadgandet utslutits ur departementsförslaget. I detta sammanhang må erinras om att i praxis de före den 1 januari 1949 gällande delaktighetsreglerna i strafflagen ansetts tillämpliga vid anstiftan till förseelse mot 1861 års ordning för tandläkarkonstens utövning, ehuru någon hänvisning till dessa regler ej finnes samt förseelsen icke — såsom nu föreslås — kan förskylla frihetsstraff (se NJA I 1948 s. 33). Någon ändring torde icke på denna punkt ha skett genom införandet av nu gällande delaktighetsregler i 3 kap. strafflagen.

7—8 §§.

Dessa paragrafer, som motsvara 11 och 12 §§ i lagen om behörighet att utöva läkarkonsten, torde ej tarva särskild motivering.

Promulgationsbestämmelserna.

Lagen avses skola träda i kraft den 1 juli 1951.

Ehuru nu mer än 50 år förflutit sedan fältskärsexamen avskaffades, kan det alltjämt finnas personer med behörighet såsom fältskär. Deras rättigheter böra ej inskränkas genom denna lag, varför en särskild bestämmelse erfordras. Medicinalstyrelsen hade i 9 § upptagit den regeln att fältskärer utan hinder av lagen finge utöva den verksamhet som tillkomme dem. Rätta platsen för ett sådant stadgande torde emellertid med hänsyn till omständigheterna vara bland övergångsbestämmelserna.

Departementschefens hemställan.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över ifrågavarande inom inrikesdepartementet upprättade förslag till *lag om utövande av tandläkarkonsten*, av den lydelse bilaga (Bil. B) till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omnämnda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Anders Broberg.

Bil. A.

Medicinalstyrelsens förslag
till
L a g
om utövande av tandläkarkonsten.

1 §.

Behörighet att utöva tandläkarkonsten tillkommer:

- 1) den som vunnit legitimation som tandläkare (legitimerad tandläkare);
- 2) den som, utan att vara legitimerad tandläkare, innehar tandläkarbefattning, vartill han blivit av Konungen utnämnd;
- 3) den som, utan att vara legitimerad tandläkare, är av medicinalstyrelsen förordnad att tjänstgöra såsom vikarie å tandläkartjänst inom folklandvården;
- 4) den som av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av medicinalstyrelsen erhållit särskilt tillstånd att inom riket utöva tandläkarkonsten.

Behörigheten att utöva tandläkarkonsten må begränsas, i fall som avses i första stycket 2) till omfattningen samt i fall som avses i första stycket 4) till såväl omfattningen som tid och ort.

2 §.

Konungen äger förordna, att medhjälpare, som genomgått för ändamålet erforderlig utbildning, må biträda behörig utövare av tandläkarkonsten med utförande av tand- och munhygienisk behandling.

3 §.

Legitimation, som i 1 § första stycket 1) sägs, må endast meddelas svensk medborgare, som inom riket avlagt tandläkarexamen.

Ansökan om legitimation göres hos medicinalstyrelsen. Styrker sökande därvid, att han uppfyller de i första stycket för vinnande av legitimation stadgade villkoren, skall medicinalstyrelsen meddela honom legitimationsbevis, där ej i avseende å sökanden föreligger sådant förhållande att, därest han varit legitimerad, medicinalstyrelsen med stöd av bestämmelserna i 4 eller 5 § nedan skulle ha återkallat legitimationen.

4 §.

Har legitimerad tandläkare genom dom eller slutligt beslut, som mot honom äger laga kraft,

för brott, som han förövat under utövning av tandläkarkonsten, dömts till fängelse eller svårare straff

eller, där han innehaft sådan tandläkarbefattning att brott i tjänsten bestraffas såsom brott av ämbetsman, i annat fall än nyss sagts för brott, som han förövat under utövning av tandläkarkonsten, gjort sig förfallen till avsättning eller suspension från befattningen

eller dömts för förseelse mot lagen om behörighet att utöva läkarkonsten eller för förseelse, som i 7 § eller 8 § andra stycket nedan sägs, ådömts dagsböter,

må medicinalstyrelsen, där skäl därtill prövas föreligga, för viss tid, ej över tio år, eller för alltid återkalla hans legitimation; dock att för tandläkare, som blivit av Konungen eller av medicinalstyrelsen utnämnd till tandläkarbefattning, legitimationen ej må återkallas, så länge han innehar befattningen, samt att, där dylik tandläkare dömts till suspension, legitimationen må återkallas allenast för suspensionstiden.

Där tandläkare, som avses i 1 § första stycket 2), blivit dömd till suspension, vare han under den tid suspensionen avser ej behörig att utöva tandläkarkonsten.

5 §.

Varder legitimerad tandläkare på grund av sinnessjukdom eller annan rubbning i själstillståndet ur stånd att nöjaktigt utöva tandläkarkonsten, skall medicinalstyrelsen, där ej särskilda skäl till annat föranleda, ofördröjligen återkalla legitimationen; dock att, där han innehar tandläkarbefattning, vartill han blivit utnämnd av Konungen eller av medicinalstyrelsen, legitimationen må återkallas allenast för tid, under vilken han av nämnda anledning åtnjuter tjänstledighet eller eljest icke uppehåller sin befattning. Tillfrisknar han eller upphör eljest förhållande, som föranlett legitimationens återkallande, må han ånyo vinna legitimation.

Föreligger grundad anledning till antagande, att legitimerad tandläkare av skäl, som i första stycket sägs, är ur stånd att nöjaktigt utöva tandläkarkonsten, äger medicinalstyrelsen förordna, att han skall undergå läkarundersökning för avgörande, huru därmed förhåller sig. Angående sådan undersökning har medicinalstyrelsen att meddela närmare föreskrifter. Motsätter han sig undersökning, är vederbörande polismyndighet pliktig att på begäran av den, som har att förrätta undersökning, lämna erforderlig handräckning. I avvaktan på resultatet av undersökningen må medicinalstyrelsen återkalla legitimationen.

Tandläkare, som avses i 1 § första stycket 2), vare ej behörig att utöva tandläkarkonsten under tid, då han av anledning, som i denna paragraf sägs, icke uppehåller sin befattning.

6 §.

Om någon, som ej är behörig att utöva tandläkarkonsten, betecknar sig såsom tandläkare eller på annat sätt giver sig ut för att äga behörighet till tandläkarkonstens utövande, straffes med dagsböter.

7 §.

Utövar någon, som ej är behörig att utöva tandläkarkonsten, denna konst mot ersättning, straffes med dagsböter, dock ej under tio. Sker det yrkesmässigt, må straffet kunna höjas till fängelse i högst ett år.

Lag samma vare, om behörig utövare av tandläkarkonsten eller i 2 § omförmäld medhjälpare mot ersättning utövar tandläkarkonsten i vidare mån än behörigheten gäller.

8 §.

Angående medverkan till förseelse mot denna lag gäller vad i 3 kap. strafflagen stadgas.

9 §.

Utan hinder av vad i denna lag stadgas må läkare och fältskärer utöva sådan verksamhet, som tillkommer dem.

10 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

11 §.

Över beslut av medicinalstyrelsen enligt denna lag må besvär anföras hos Konungen i inrikesdepartementet senast å trettionde dagen efter den, då klaganden erhållit del av beslutet, dock skall detta utan hinder av besvär, lända till efterrättelse, intill dess annorlunda förordnas.

Denna lag, genom vilken ordningen för tandläkarkonstens utövning den 18 juni 1861 (nr 41) upphäves, träder i kraft den 1 juli 1950.

Tandläkare, som dessförinnan erhållit legitimationsbevis, skall anses som legitimerad tandläkare enligt denna lag.

Förslag
till
Lag
om utövande av tandläkarkonsten.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Behörighet att utöva tandläkarkonsten tillkommer, förutom legitimerad läkare,

- 1) den som vunnit legitimation som tandläkare (legitimerad tandläkare),
- 2) den som, utan att vara legitimerad tandläkare, innehar tandläkarbefattning, vartill han blivit av Konungen utnämnd,
- 3) den som, utan att vara legitimerad tandläkare, är av medicinalstyrelsen förordnad att tjänstgöra såsom vikarie å tandläkartjänst inom folk-tandvården, samt
- 4) den som av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av medicinalstyrelsen erhållit särskilt tillstånd att inom riket utöva tandläkarkonsten.

Behörigheten att utöva tandläkarkonsten må begränsas, i fall som avses i första stycket 2) till omfattningen samt i fall som avses i första stycket 4) till såväl omfattningen som tid och ort.

2 §.

Konungen äger förordna, att medhjälpare, som genomgått för ändamålet erforderlig utbildning, må biträda behörig utövare av tandläkarkonsten med utförande av tand- och munhygienisk behandling.

3 §.

Legitimation, som i 1 § första stycket 1) sägs, må endast meddelas svensk medborgare, som inom riket avlagt tandläkarexamen.

Ansökan om legitimation göres hos medicinalstyrelsen. Styrker sökanden därvid, att han uppfyller de i första stycket för vinnande av legitimation stadgade villkoren, skall medicinalstyrelsen meddela honom legitimationsbevis. Föreliggå sådana omständigheter att medicinalstyrelsen, om sökanden varit legitimerad, ägt återkalla legitimationen, må dock styrelsen, om skäl därtill äro, avslå framställningen om legitimation.

4 §.

Har legitimerad tandläkare genom dom, som mot honom äger laga kraft, för brott, som han förövat under utövning av tandläkarkonsten, dömts till fängelse eller svårare straff eller påföljd eller ock till avsättning eller suspension från befattning såsom tandläkare

eller dömts för förseelse mot lagen om behörighet att utöva läkarkonsten eller för medverkan till förseelse mot förevarande lag,

må medicinalstyrelsen, där skäl därtill prövas föreligga, för viss tid, ej över tio år, eller för alltid återkalla hans legitimation; dock att för tandläkare, som blivit av Konungen utnämnd till tandläkarbefattning, legitimationen ej må återkallas, så länge han innehar befattningen, samt att, där dylik tandläkare dömts till suspension, legitimationen må återkallas allenast för suspensionstiden.

Där tandläkare, som avses i 1 § första stycket 2), blivit dömd till suspension, vare han under den tid suspensionen avser ej behörig att utöva tandläkarkonsten.

Om skäl därtill äro, må den myndighet, som meddelat sådant särskilt tillstånd som avses i 1 § första stycket 4), återkalla tillståndet.

5 §.

Varder legitimerad tandläkare på grund av sinnessjukdom eller annan rubbning i själstillståndet ur stånd att nöjaktigt utöva tandläkarkonsten, skall medicinalstyrelsen, där ej särskilda skäl till annat föranleda, ofördröjligen återkalla legitimationen; dock att, där han innehar tandläkarbefattning, vartill han blivit utnämnd av Konungen, legitimationen må återkallas allenast för tid, under vilken han av nämnda anledning åtnjuter tjänstledighet eller eljest icke uppehåller sin befattning. Tillfrisknar han eller upphör eljest förhållande, som föranlett legitimationens återkallande, må han ånyo vinna legitimation.

Föreligger grundad anledning till antagande, att legitimerad tandläkare av skäl, som i första stycket sägs, är ur stånd att nöjaktigt utöva tandläkarkonsten, äger medicinalstyrelsen förordna, att han skall undergå läkarundersökning för avgörande, huru därmed förhåller sig. Angående sådan undersökning har medicinalstyrelsen att meddela närmare föreskrifter. Motsätter han sig undersökning, är vederbörande polismyndighet pliktig att på begäran av den, som har att förrätta undersökningen, lämna erforderlig handräckning. I avvaktan på resultatet av undersökningen må medicinalstyrelsen återkalla legitimationen.

Tandläkare, som avses i 1 § första stycket 2), vare ej behörig att utöva tandläkarkonsten under tid, då han av anledning, som i denna paragraf sägs, icke uppehåller sin befattning.

6 §.

Utövar någon, som ej är behörig att utöva tandläkarkonsten, denna konst mot ersättning, straffes med dagsböter, dock ej under tio. Sker det yrkesmässigt, må straffet kunna höjas till fängelse i högst ett år.

Lag samma vare, om behörig utövare av tandläkarkonsten eller i 2 § omnämnd medhjälpare mot ersättning utövar tandläkarkonsten i vidare mån än behörigheten gäller.

7 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

8 §.

Över beslut av medicinalstyrelsen enligt denna lag må besvär anföras hos Konungen i inrikesdepartementet senast å trettionde dagen efter den, då klaganden erhållit del av beslutet, dock skall detta utan hinder av besvär lända till efterrättelse, intill dess annorlunda förordnas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1951, då ordningen för tandläkarkonstens utövning den 18 juni 1861 (nr 41) upphör att gälla.

Tandläkare, som före den 1 juli 1951 erhållit legitimationsbevis, skall anses som legitimerad tandläkare enligt denna lag.

Utän hinder av vad i denna lag stadgas må fältskär utöva den verksamhet som tillkommer honom.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 2 oktober 1950.

Närvarande:

justitieråden GEIJER,
STRANDBERG,
LJUNGGREN,
regeringsrådet BJÖRKHOLM.

Enligt lagrådet den 18 juli 1950 tillhandakommet utdrag av protokoll över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 2 juni 1950, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om utövande av tandläkarkonsten*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av e. o. hovrättsassessorn Liss-Eric Björkman.

Förslaget föranledde följande uttalanden av *lagrådet*.

Rubriken.

Det remitterade förslaget, som utarbetats efter mönster av lagen den 21 september 1915 om behörighet att utöva läkarkonsten, upptager så gott som uteslutande behörighetsregler och vad därmed äger samband. Rubriken till den föreslagna lagen står emellertid i mindre god överensstämmelse med detta lagens innehåll och synes antyda, att lagen skulle hava en vidare omfattning och upptaga även andra bestämmelser som röra tandläkarkonstens utövning. På grund härav och då det torde vara lämpligt att lagen jämväl i detta hänseende ansluter sig till 1915 års lag hemställer lagrådet, att rubriken ändras till lag om behörighet att utöva tandläkarkonsten.

1 §.

Med avvikelse från medicinalstyrelsens förslag bibehåller det remitterade förslaget de legitimerade läkarna vid den rätt att utöva tandläkarkonsten som nu tillkommer dem. Medicinalstyrelsen, som med sitt förslag avsåg att utesluta dem från denna rätt, hade framhållit att detta uppenbarligen icke finge innebära, att läkarna ej skulle äga utföra någon som helst behandling, som vore att hänföra till tandläkarkonsten; behandling av akuta fall,

som exempelvis krävde tandutdragning eller annat kirurgiskt ingrepp, borde läkare, på grund av sin behörighet att utöva läkarkonsten, även i fortsättningen få utföra. Styrelsen hade därför i 9 § i sitt förslag upptagit ett stadgande, att läkare utan hinder av bestämmelserna i lagen ägde utöva verksamhet, som tillkomme honom, därvid styrelsen anfört att det syntes böra överlåtas åt praxis att närmare reglera den närmare innebörden härav. Detta stadgande i styrelsens förslag lärer få antagas ha åsyftat icke blott de legitimerade läkarna utan också de läkare, som utan att vara legitimerade ägde utöva läkarkonsten. Då nu emellertid stadgandet i 9 § i styrelsens förslag — tydligen med anledning av det remitterade förslaget ståndpunkt att bibehålla de legitimerade läkarna vid rätten att utöva tandläkarkonsten — helt uteslutits vid avfattningen av sistnämnda förslag, har följden blivit, att rätten för övriga läkare att i den mera begränsade omfattningen utföra till tandläkarkonsten hänförlig behandling där kommit att lämnas alldeles oreglerad. Även om det icke är sannolikt, att detta förhållande skulle komma att föranleda den tolkningen att de ej ägde sådan rätt, kan det — med hänsyn bl. a. till att i 8 § i 1915 års lag motsvarande situation för där avsett fall uttryckligen behandlats — ifrågasättas, om ej det remitterade förslaget lämpligen bör kompletteras i detta hänseende.

4 §.

Enligt denna paragraf i det remitterade förslaget kan återkallelse av legitimation grundas bl. a. därpå, att vederbörande för brott, vilket han förövat under utövning av tandläkarkonsten, dömts till påföljd, som är svårare än fängelse. Härmed torde åsyftas förvaring och internering i säkerhetsanstalt. Dessa påföljder äro emellertid så anordnade, att svårigheter möta att beträffande svårhetsgraden jämföra dem med fängelse. Med hänsyn till förestående reformer inom straffrättens område bör man också räkna med möjligheten av införandet av andra, frihetsförlust innebärande skyddsåtgärder, i fråga om vilka det kan bli än mera vanskligt än beträffande förvaring och internering att göra en sådan jämförelse.

Under förutsättningar, som angivas i lagen om villkorlig dom, äger domstol, i samband med sakerförklaring, förordna om villkorligt anstånd med straffets ådömande. Enligt det remitterade förslaget kan icke en sådan sakerförklaring läggas till grund för återkallelse av legitimation. Det synes emellertid uppenbart, att legitimationen bör kunna återkallas för tandläkare, som för brott varom nu är fråga erhållit villkorligt anstånd med straffets ådömande.

Med hänsyn till det ovan sagda synes det erforderligt, att förevarande paragraf omredigeras och kompletteras.

8 §.

Vid remiss till lagrådet av förslag till den sedermera den 30 maj 1930 utfärdade lagen om beräkning av lagstadgad tid anförde föredragande departementschefen bl. a., att vid bestämmandet av klagotid i nyare lagar månadsberäkning konsekvent borde komma i tillämpning. Mot detta uttalande synes icke någon gensaga ha framställts. I den nya rättegångsbalken och i ett antal andra författningar från senare tid har fatalieberäkning efter kalendertid använts. Lagrådet hemställer, att förevarande paragraf måtte jämkas därhän, att besvär må anföras inom en månad från den dag, då klaganden erhållit del av medicinalstyrelsens beslut.

Ur protokollet:

Bengt Larson.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29 de-
cember 1950.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena **UNDÉN**, **statsråden**
MÖLLER, **SKÖLD**, **QUENSEL**, **DANIELSON**, **VOUGT**, **ZETTERBERG**, **STRÄNG**,
ERICSSON, **MOSSBERG**, **WEIJNE**, **ANDERSSON**, **LINGMAN**.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Mossberg, anmäler efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och ecklesiastikdepartementen lagrådets den 2 oktober 1950 avgivna utlåtande över det den 2 juni 1950 till lagrådet remitterade förslaget till lag om utövande av tandläkarkonsten.

Efter redogörelse för utlåtandet anför föredraganden.

Lagrådets hemställan i fråga om rubriken till den föreslagna lagen finner jag mig böra biträda.

Under 1 § har lagrådet ifrågasatt om icke förslaget lämpligen borde kompletteras med ett stadgande av innebörd, att en icke legitimerad läkare utan hinder av den nu föreslagna lagen skall äga utöva den verksamhet som tillkommer honom. Bakgrunden härtill är det förhållandet, att till tandläkarkonsten hänföres viss verksamhet, som även faller inom läkar-konstens område och som alltså utan vidare får utövas av envar, som enligt 1 § i 1915 års lag om behörighet att utöva läkarkonsten äger sådan behörighet. Då några gränser för läkarnas och tandläkarnas verksamhetsfält icke fastslagits i lag, har det syntts mig uppenbart att den nu föreslagna lagen icke inskränkte denna behörighet. Jag har emellertid icke något att erinra mot att lagen för tydlighetens skull kompletteras med ett uttryckligt stadgande härom på sätt lagrådet ifrågasatt. Det synes knappast motiverat att låta bestämmelsen flyta in i själva lagtexten utan dess plats torde lämpligen vara bland övergångsbestämmelserna. Förslaget har därför ändrats efter dessa riktlinjer.

Med anledning av vad lagrådet anfört under 4 § har paragrafens första stycke jämkats. Om innebörden av uttrycket frihetsstraff hänvisas till vad föredragande departementschefen anfört den 3 mars 1950 vid remiss till lagrådet av förslag till ny medborgarskapslag (se sid. 56 i Kungl. Maj:ts proposition nr 217 till 1950 års riksdag). Av särskilt intresse i detta sammanhang äro 27 § lagen den 22 juni 1939 om villkorlig dom och 19 § lagen den 19 juni 1937 om förvaring och internering i säkerhetsanstalt. Enligt förstnämnda lagrum skall vad i lag eller författning finnes stadgat

om särskild verkan av att någon dömes till straff äga motsvarande tillämpning, då genom villkorlig dom beviljas anstånd med straffs ådömande, och skall, där särskilda verkningar följa av olika straffarter, sådan dom anses lika med dom å fängelse eller, om i den villkorliga domen så förordnats, dom å straffarbete. Sistnämnda lagrum innebär att vad i lag eller författning stadgas om särskild verkan för den dömde eller för annan av att någon dömes till straff eller, där särskilda verkningar följa av olika straffarter, till straffarbete skall med visst undantag äga motsvarande tillämpning där förvaring eller internering ådömes.

Vad lagrådet hemställt under 8 § biträder jag.

I 2—4 §§ av det remitterade förslaget ha vidare vissa redaktionella jämkningar företagits.

Föredraganden hemställer härefter, att det jämkade förslaget till *lag om behörighet att utöva tandläkarkonsten* genom proposition måtte föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Lennart Öhrström.